

Звіт

про огляд витрат державного бюджету у сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

Ціль проведення огляду витрат державного бюджету:

реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.
Визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів

№ з/п	Зміст	Стор.
Розділ I.	Опис поточної ситуації у сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів	
1.1.	Обґрунтування цілі проведення огляду витрат	3
1.2.	Основні засади державної політики в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів	4
1.3.	Обсяг та складові витрат загального фонду державного бюджету, показники державного замовлення, система його розподілу на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів	19
1.4.	Забезпечення потреб та задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп	32
Розділ II.	Оцінка ефективності реалізації державної політики та відповідних витрат державного бюджету	
2.1.	Стан реалізації цілей і завдань в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, визначених стратегічними і програмними документами	34
2.2.	Аналіз ефективності виконання бюджетних програм в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів	44
Розділ III.	Варіанти досягнення цілі огляду витрат	
3.1.	Реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів з передачею чи без передачі закладів освіти до підпорядкування МОН	50
3.1.1.	Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 1	

3.1.2.	Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 1 на сферу освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів	
3.1.3.	Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 1	
3.1.4.	Ризики реалізації варіанта та шляхи запобігання/мінімізації ризику	
3.1.5.	Заходи, яких необхідно вжити для досягнення цілі огляду витрат при реалізації варіанта 1	
3.2.	Реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення Мінфіну головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів	56
3.2.1	Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 1	
3.2.2.	Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 1 на сферу освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів	
3.2.3.	Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 1	
3.2.4.	Ризики реалізації варіанта та шляхи запобігання/мінімізації ризику	
3.2.5.	Заходи, яких необхідно вжити для досягнення цілі огляду витрат при реалізації варіанта 1	
3.3.	Реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом лібералізації професійного розвитку працівників у визначених сферах і зміна моделі фінансування (прийняття проекту Закону України «Про освіту дорослих»)	58
3.3.1	Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 1	
3.3.2.	Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 1 на сферу освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів	
3.3.3.	Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 1	
3.3.4.	Заходи, яких необхідно вжити для досягнення цілі огляду витрат при реалізації варіанта 1	
Розділ IV.	Порівняння варіантів та пропозиції щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат	
4.1.	Порівняння варіантів досягнення цілі огляду витрат	61
4.2.	Пропозиції Робочої групи щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат	
Розділ V.	Окрема позиція членів робочої групи	67
	Підписи	68

Розділ I. Опис поточної ситуації у сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

1.1. Обґрунтування цілі проведення огляду витрат

Відповідно до чинного законодавства України державне замовлення на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів формує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державного замовлення, за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та інших державних замовників з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці та обсягів видатків Державного бюджету України на зазначені цілі.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2023 № 708 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році» державне замовлення на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у поточному році передбачено 17 державним замовникам, видатки на реалізацію якого враховано за 29 бюджетними програмами у сумі 2 047,9 млн гривень.

Тобто наразі такі кошти розподілено між різними державними замовниками, а Міністерство економіки України на одній з нарад, присвячених врегулюванню питань підвищення кваліфікації окремої категорії фахівців, необхідних державі, висловило думку, що діюча на сьогодні система підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів за рахунок коштів державного бюджету не є ефективною.

З огляду на це Міністерством фінансів України було ініційовано проведення у 2023 році відповідного огляду витрат державного бюджету з метою опрацювання питання реформування системи підвищення кваліфікації для максимальної передачі повноважень державного замовника та головного розпорядника бюджетних коштів на підвищення кваліфікації кадрів Міністерству освіти і науки України.

Оскільки в умовах воєнного стану видатки силових відомств не охоплюються заходами з огляду видатків, то до проведення такого огляду у поточному році Мінфіном було запропоновано видатки на підвищення кваліфікації, які передбачені для МОН, Мінсоцполітики, Міндовкілля, Мінагрополітики, Мінфіну, МКІП, НАН, НАПН (лист Мінфіну від 15.11.2023 № 07010-07-5/31280).

1.2. Основні засади державної політики в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

МОН

Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності.

Основні засади державної політики в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів визначається законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про державну службу», «Про фахову передвищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів».

Відповідно до Закону України «Про освіту» курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації є складником освіти дорослих.

Перепідготовка - освіта дорослих, спрямована на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями).

Підвищення кваліфікації - набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань.

Державним бюджетом МОН на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів передбачені видатки за бюджетною програмою 2201250 «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, працівників харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів, керівних працівників і спеціалістів державного управління та інших осіб».

Підставами для виконання бюджетної програми є:

- постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів»;

- постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 № 408 «Про пільги для сільської молоді при прийомі до вищих навчальних закладів, удосконалення системи перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів»;

- постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»

(визначено процедуру, види, форми, обсяг (тривалість), періодичність, умови підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів освіти і установ усіх форм власності та сфер управління, включаючи механізм оплати, умови і процедуру визнання результатів підвищення кваліфікації);

- наказ МОЗ України від 22.06.2021 № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру».

З 2023 року на виконання постанов Кабінету Міністрів України від 14.07.1999 № 1262 «Про фінансове забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших державних органів, на працівників яких поширюється дія Закону України «Про державну службу», та органів військового управління Збройних Сил» та від 24.06.2023 № 649 «Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо підвищення кваліфікації керівних працівників і спеціалістів державного управління та інших осіб, які виявили бажання працювати в державних органах на деокупованих територіях України» за кошти зазначеної програми реалізується експериментальний проект, учасником якого є Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Ціллю державної політики, на досягнення якої спрямована реалізація даної бюджетної програми, є якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих.

Метою підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників є їх професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти. Крім того, забезпечення підвищення кваліфікації керівників, фахівців та спеціалістів державного управління на високому професійному рівні відповідно до потреб ринку у встановленій періодичності на замовлення підприємств і організацій агропромислового комплексу, харчової та переробної промисловості, медичної та фармацевтичної галузі.

Основним напрямом використання державних коштів за бюджетною програмою є підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних кадрів, працівників харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів.

Мінсоцполітики

Міністерство соціальної політики України (далі - Мінсоцполітики) є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, торгівлі людьми, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання соціальних

послуг та проведення соціальної роботи, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців тощо.

Мінсоцполітики у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Бюджетні призначення на підготовку фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту, які перебувають у сфері управління Міністерства соціальної політики України, встановлюються у Державному бюджеті України за бюджетною програмою 2501060 «Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту».

Механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою, визначається постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 598 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту».

Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним за виконання бюджетної програми є Мінсоцполітики. Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня є: структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій (далі – регіональні органи соціального захисту населення); обласні, Київський міський центри соціальних служб (далі – регіональні центри).

Ціллю державної політики, на досягнення якої спрямована реалізація даної бюджетної програми, є соціальні стандарти та якісні послуги.

Метою бюджетної програми є удосконалення рівня професійної компетентності фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту, підвищення їх кваліфікації (поглиблення знань, формування та розвиток відповідних професійних навичок).

Основними напрямками використання державних коштів за бюджетною програмою є закупівля послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту, які забезпечують виявлення осіб/сімей з дітьми, що належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, організацію надання їм соціальних послуг, у тому числі соціального супроводу.

Послуги з проведення короткострокових семінарів за рахунок бюджетних коштів закуповуються в закладах вищої, професійної (професійно-технічної), післядипломної освіти, наукових установах державної та комунальної форми власності, які пройшли конкурсний відбір в установленому законодавством порядку.

Міндовкілля

Екологічна освіта та наука є дієвим чинником модернізації суспільства, зменшення наслідків антропогенного навантаження на довкілля, подальшого розвитку та підвищення ефективності реалізації екологічної політики.

Статтею 7 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачено, що екологічні знання є обов'язковою кваліфікаційною вимогою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та призводить до впливу на стан навколишнього природного середовища.

Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено, що одним із основних інструментів реалізації державної екологічної політики є освіта в інтересах збалансованого (сталого) розвитку, що дасть змогу встановити методологічні основи та запровадити безперервну екологічну освіту. Випереджаючими темпами має розвиватися всеохоплююча екологічна просвіта та виховання підростаючого покоління шляхом підтримки діяльності позашкільних закладів освіти, еколого-натуралістичних центрів та природничих секцій центрів дітей і юнацтва та профільних громадських організацій.

Реалізація державної екологічної політики, необхідність виконання міжнародних зобов'язань України, євроінтеграційні процеси вимагають прийняття екологічно виважених управлінських рішень та впровадження зелених інновацій в усіх секторах економіки України. Це обумовлює необхідність розвитку спеціалізованої освіти та науки з питань природоохоронній діяльності, забезпечення екологічної безпеки, охорони та раціонального використання природних ресурсів тощо.

Освітнє та наукове супроводження виконання завдань Міндовкілля та досягнення стратегічних цілей та завдань державної екологічної політики в значній мірі забезпечують освітні та наукові установи Міністерства, актуальність діяльності яких зростає з огляду на надзвичайну ситуацію, пов'язану з виявленням та ліквідацією наслідків воєнного повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, визначення збитків навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії РФ, та які мають долучитись до вирішення зазначених питань.

До сфери управління Міндовкілля належать Державний заклад «Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління» та Центр підвищення кваліфікації працівників водного господарства (далі - навчальні заклади), які здійснюють підготовку спеціалістів у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та екологічної безпеки з урахуванням суспільних потреб та забезпечення екологічної складової повоєнної відбудови України і ліквідації екологічних наслідків повномасштабного вторгнення РФ в Україну в рамках бюджетної програми КПКВК 2701090 «Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері екології, природних

ресурсів та водного господарства, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів».

Мінагрополітики

Рекомендація Європарламенту і Ради ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року наголошує, що навчання протягом усього життя має допомогти людям адаптуватися до змін в економіці та ринку праці.

Більшість європейських країн має сформовану законодавчу базу освіти дорослих, яка окреслює відповідальність держави, підприємців, територіальних громад і громадських організацій за підтримку професійного і особистісного розвитку громадян, визначає порядок фінансування освітньої діяльності у цій сфері, атестаційні вимоги тощо. У підзаконних актах визначено механізми урегулювання освіти дорослих, її цілі, принципи й механізми державної підтримки, взаємодію між основними суб'єктами освітнього процесу, їхні права і обов'язки, способи координації між різними провайдерами освітніх послуг, а також принципи та механізми отримання коштів з державного бюджету.

Конституція України регламентує наявність окремих видів освіти дорослих. Зокрема, визначено, що в межах реалізації права на освіту держава забезпечує розвиток післядипломної освіти та різних форм навчання поряд з іншими видами освіти (стаття 53).

Закон України «Про освіту», прийнятий у 2017 році, визначив освіту дорослих як частину цілісної системи освіти в Україні. До складників освіти дорослих, що визначені цим Законом, зараховано післядипломну освіту, підвищення кваліфікації та/або курси перепідготовки, професійне навчання та безперервний професійний розвиток.

Логічним продовженням інституціалізації освіти дорослих в Україні мало б стати прийняття спеціального закону, який би визначав засади функціонування освіти дорослих у різних її формах та складниках, надавав би гарантії працівникам та освітнім інституціям, що забезпечують освіту та навчання дорослих в Україні.

Відповідно до поданого на розгляд Верховній Раді України проекту Закону України «Про освіту дорослих» № 7039 від 10.02.2022, підготовленого до другого читання, державна політика у сфері освіти дорослих здійснюється на засадах, визначених Законом України «Про освіту», а також на засадах:

розвитку і самореалізації особистості впродовж життя;

сприяння зайнятості;

залучення роботодавців до організації навчання на робочому місці (на виробництві) на взаємовигідних умовах;

забезпечення конкурентних умов надання освіти (освітніх послуг) та вільного вибору надавача послуг у сфері освіти дорослих;

забезпечення прав здобувачів, роботодавців та інших учасників освітнього процесу у сфері освіти дорослих.

Варто зазначити, що поширена закордонна практика державно-приватного партнерства у сфері освіти дорослих в Україні не набула поширення. Засади державно-приватного партнерства у сфері освіти визначаються законами України «Про освіту» та «Про державно-приватне партнерство». Законом України «Про освіту» встановлено, що державно-приватне партнерство у сфері освіти може передбачати:

- спільне фінансування закладів, а також юридичних і фізичних осіб, які проводять освітню діяльність;
- утворення та/або спільне фінансування і розвиток баз практичної підготовки;
- утворення та/або спільне фінансування і експлуатацію інноваційних підприємств (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) на базі наявних закладів освіти;
- розроблення і розвиток сучасних технологій освіти, навчання;
- професійно-практичну підготовку;
- запровадження спільних програм фінансування підготовки фахівців тощо;
- здійснення заходів щодо соціального захисту та поліпшення житлових умов працівників системи освіти та здобувачів освіти.

Розвиток зазначеного напрямку співпраці забезпечило б ефективність реалізації державної політики в сфері освіти для дорослого населення.

На загальнодержавному рівні пріоритет віддається таким складникам освіти дорослих, як підвищення кваліфікації та післядипломна освіта.

В абзаці другому пункту 2 статті 4 Законі України «Про освіту» зазначено право на безоплатну освіту забезпечується: для здобувачів позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та післядипломної освіти – у закладах освіти чи інших суб'єктів освітньої діяльності за рахунок фінансування з державного та/або місцевого бюджетів у порядку, встановленому законодавством.

Законодавство покладає повноваження, що стосуються освіти дорослих у окремих галузях, на відповідні галузеві ЦОВВ. Міністерства та ЦОВВ впливають на розвиток освіти дорослих у своїх галузях, зокрема, через здійснення управлінських повноважень щодо окремих закладів освіти, а також шляхом участі у формуванні державної політики у сфері освіти загалом.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» визначено бюджетні призначення на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у закладах освіти, які перебувають у сфері управління Мінагрополітики (далі – заклади освіти Мінагрополітики), за бюджетною програмою КПКВК 2801130 «Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу». Метою бюджетної програми є реалізація положень державної політики в галузі аграрної освіти щодо підвищення закладами післядипломної освіти кваліфікації фахівців та забезпечення потреб галузей агропромислового комплексу кваліфікованими кадрами в рамках продовольчої безпеки держави. Завданням бюджетної програми

КПКВК 2801130 є організація підвищення кваліфікації фахівців та кваліфікованих кадрів АПК. Мета і завдання підвищення кваліфікації кадрів аграрної сфери визначено паспортом бюджетної програми та відповідають основним засадам державної політики в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Мінфін

Держфінмоніторинг

Відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство фінансів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375, головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії є Міністерство фінансів України (далі – Мінфін).

Згідно з пунктом 14 частини другої статті 25 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 № 361-IX (далі – Закон 361) заклад освіти, на базі якого здійснюється перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу щодо запобігання та протидії, належить до сфери управління спеціально уповноваженого органу (Держфінмоніторингу).

Таким закладом освіти є Державний заклад післядипломної освіти «Академія фінансового моніторингу» (далі – Академія), на базі якої відповідно до пункту 4 Порядку організації та координації роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 777 (далі – Порядок 777), здійснюється перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади у сфері запобігання та протидії в рамках державного замовлення за рахунок коштів державного бюджету за освітніми програмами, що розроблені відповідно до законодавства, затверджені Академією та погоджені з Держфінмоніторингом.

Порядком 777 закріплено ряд положень щодо ролі Мінфіну, Держфінмоніторингу та Академії в перепідготовці та підвищенні кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу.

Відповідно до пункту 14 частини другої статті 25 Закону 361, Держфінмоніторинг забезпечує організацію та координацію роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу щодо запобігання та протидії на базі Академії.

Державним замовником та головним розпорядником бюджетних коштів на перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу щодо запобігання та протидії є Мінфін, відповідальним виконавцем – Держфінмоніторинг.

Така організація фінансування зазначеної діяльності відповідає вертикалі реалізації державної влади у сфері запобігання та протидії (Мінфін – Держфінмоніторинг).

Мінфін та Держфінмоніторинг, будучи суб'єктами державного фінансового моніторингу, на належному рівні володіють актуальною інформацією щодо потреб у перепідготовці та підвищенні кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу.

Зазначена сфера вже мала досвід зміни державного замовника – головного розпорядника бюджетних коштів. Упродовж 2016 – 2020 років головним розпорядником коштів за загальним фондом на перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади у сфері запобігання та протидії було визначено Національне агентство України з питань державної служби. Після практичної реалізації такого підходу було прийнято рішення з 2021 року головним розпорядником бюджетних коштів знову визначити Мінфін.

Академія є об'єктом уваги міжнародних експертів, зокрема її діяльність неодноразово позитивно відзначена у Звіті про п'ятий раунд взаємооцінки виконання Україною міжнародних стандартів запобігання та протидії, прийнятому Комітетом Ради Європи MONEYVAL (див. пункти 38, 151, 155, 161, 172, 204, 372, 389, 409, 535, 536, 539, 540, 541, 542 звіту MONEYVAL).

Варто мати на увазі, що Україна перебуває у посиленому процесі моніторингу Комітету Ради Європи MONEYVAL. Наступний звіт про прогрес до MONEYVAL заплановано на 2024 рік.

В Академії підвищують кваліфікацію як працівники органів виконавчої влади, так і інших органів державної влади, зокрема: судів, прокуратури, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Здійснюючи підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу, Академія насамперед сприяє реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії.

Україна взяла на себе зобов'язання неухильно виконувати та впроваджувати у свою національну систему рекомендації Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (FATF). FATF здійснює постійний моніторинг дотримання країнами міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії, у тому числі підходів до підвищення кваліфікації спеціалістів у цій сфері.

Виконання 29-ї рекомендації FATF передбачає, що підрозділ фінансової розвідки (далі – ПФР), яким в Україні є Держфінмоніторинг, повинен бути операційно незалежним та автономним, а саме мати повноваження та можливість незалежно здійснювати свої функції. Операційна незалежність ПФР полягає у забезпеченні його у тому числі відповідними фінансовими ресурсами. ПФР повинен бути спроможним одержувати та використовувати ресурси, необхідні для

здійснення ним своїх функцій, незалежно від будьякого економічного впливу або втручання, що може зашкодити його операційній незалежності.

Зважаючи на викладене, можна констатувати, що:

– Законом 361 Академія визначена як заклад освіти, що належить до сфери управління Держфінмоніторингу;

– завданнями Академії є перепідготовка та підвищення спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері запобігання та протидії;

– Мінфін, Держфінмоніторинг та Академія належать до єдиного механізму реалізації в Україні міжнародних стандартів запобігання та протидії;

– вітчизняна система перепідготовки та підвищення кваліфікації у сфері запобігання та протидії отримала позитивну оцінку на найвищому міжнародному рівні у сфері запобігання та протидії;

– фінансування перепідготовки та підвищення кваліфікації у сфері запобігання та протидії відповідає системі організації фінансового моніторингу в Україні.

МКІП

Міністерство культури та інформаційної політики України (далі - МКІП) є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах відновлення та збереження національної пам'яті, мистецтв, охорони культурної спадщини, музейної справи, а також забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури, державної мовної політики, популяризації України у світі, державного іномовлення тощо, тощо, визначає перспективи і напрями розвитку спеціалізованої мистецької освіти.

МКІП у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

У межах своїх повноважень МКІП організовує навчання і підвищення кваліфікації працівників музеїв, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та працівників апарату МКІП, підвищення кваліфікації працівників аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації. Відповідно до статті 24 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» МКІП також організує підготовку та перепідготовку бібліотечних кадрів, підвищення їх кваліфікації та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів (установ) освіти у сфері культури відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800.

Окремої бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування освітньої діяльності з підвищення кваліфікації працівників галузі культури, МКІП не передбачено. Бюджетні призначення на підвищення працівників сфери культури, в тому числі, педагогічних працівників закладів (установ) освіти сфери культури, розміщуються за бюджетною програмою КПКВК 3801070 «Підвищення

кваліфікації, підготовка кадрів акторської майстерності для національних мистецьких та творчих колективів».

Інша бюджетна програма, головним розпорядником коштів якої є МКІП у частині підвищення кваліфікації – бюджетна програма КПКВК 3802040 «Підвищення кваліфікації працівників засобів масової інформації в Укртелерадіопресінституті»

Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним за виконання бюджетної програми є МКІП. Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня є:

за бюджетною програмою КПКВК 3801070 – Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

за бюджетною програмою КПКВК 3802040 – Державний комітет телебачення і радіомовлення та розпорядник нижчого рівня (Держкомтелерадіо) – Український інститут підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіомовлення і преси.

За бюджетною програмою КПКВК 3801070:

Ціллю державної політики в частині підвищення кваліфікації є підтримка конкурентоспроможних інноваційних підходів у сфері культури, креативних індустрій україномовного культурно-інформаційного простору.

Мета бюджетно програми – підвищення кваліфікації, підготовка кадрів у сфері культури і мистецтва.

Завдання бюджетної програми – організація підвищення кваліфікації кадрів.

Сума бюджетних призначень за бюджетною програмою – 6 775,4 тис. грн.

Кошти розпоряднику нижчого рівня – Національній академії культури і мистецтв виділяються у зв'язку з наявністю у закладу ліцензій на відповідні освітні послуги (Рішення ДАК від 26.04.2012 протокол № 95, наказ МОНмолодьспорту від 27.04.2012 № 1485-л та від 23.03.2012 протокол № 94, наказ МОНмолодьспорту від 30.03.2012 № 1025-л): для підвищення кваліфікації працівників закладів культури та закладів освіти сфери культури обсягом 4000 чол., з яких за бюджетні кошти проходять підвищення кваліфікації 3000 працівників галузі з комунальних та державних закладів, для підвищення кваліфікації державних службовців та керівників (спеціалістів) державних підприємств, установ організацій обсягом 700 чол. (за кошти фізичних або юридичних осіб).

У зв'язку з отриманням іншими закладами вищої освіти сфери управління МКІП ліцензій на провадження освітньої діяльності у сфері підвищення кваліфікації, з метою підвищення якості зазначених послуг, МКІП опрацьовує питання щодо диверсифікації розміщення державного замовлення на підвищення кваліфікації шляхом допуску до участі в конкурсі на розміщення держзамовлення інших учасників з числа підпорядкованих закладів вищої освіти.

За бюджетною програмою КПКВК 3802040:

Ціллю державної політики – захист свободи слова та українського інформаційного простору, створення взаємоузгодженої державної системи інформаційної безпеки.

Мета бюджетно програми – підвищення кваліфікації працівників засобів масової інформації, видавничої сфери, поліграфії в Укртелераліопресінституті.

Завдання бюджетно програми – організація і забезпечення підвищення кваліфікації працівників засобів масової інформації, видавничої сфери, поліграфії.

НАПН

Основні засади державної політики в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів Національної академії педагогічних наук України визначаються законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу», «Про професійний розвиток працівників».

Закон України «Про освіту» регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти. Всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Відповідно до статті 59 Закону України «Про освіту» визначено:

1. Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання. Заклади освіти, в яких працюють педагогічні та науково-педагогічні працівники, сприяють їхньому професійному розвитку та підвищенню кваліфікації.

2. Підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо).

Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право підвищувати кваліфікацію у закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою. Результати

підвищення кваліфікації у таких закладах освіти не потребують окремого визнання і підтвердження.

Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право підвищувати кваліфікацію в інших суб'єктів освітньої діяльності, фізичних та юридичних осіб. Результати підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника у таких суб'єктів визнаються окремим рішенням педагогічної (вченої) ради.

Вид, форму та суб'єкта підвищення кваліфікації обирає педагогічний (науково-педагогічний) працівник.

3. Підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації педагогічного працівника та враховується під час обрання за конкурсом на посаду науково-педагогічного працівника.

4. Загальна кількість годин, відведена на підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника, що оплачується за кошти відповідних бюджетів, визначається законодавством.

Кошти на підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників отримує заклад освіти, який розподіляє їх за рішенням педагогічної (вченої) ради закладу освіти.

Підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника може фінансуватися засновником закладу освіти, закладом освіти, в якому він працює, педагогічним (науково-педагогічним) працівником, а також іншими фізичними та юридичними особами.

На час підвищення кваліфікації з відривом від освітнього процесу в обсязі, визначеному законодавством, за педагогічним (науково-педагогічним) працівником зберігається місце роботи (посада) із збереженням середньої заробітної плати.

5. Порядки підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, включаючи порядок оплати, умови і порядок визнання результатів підвищення кваліфікації, затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до частини 2 статті 75 Закону України «Про освіту» визначено місце, роль, статус Національної академії педагогічних наук України – це самоврядна наукова організація у сфері освіти, заснована на державній власності, яка:

1) здійснює фундаментальні і прикладні наукові дослідження та інноваційні розробки у сфері освіти, педагогіки та психології, бере участь у створенні наукових основ розвитку освіти з урахуванням науково-технічного та соціально-економічного прогресу суспільства, національно-культурних традицій, а також світових тенденцій розвитку та досвіду іноземних країн;

2) бере участь у розробленні методів навчання, стандартів освіти, типових освітніх програм, підручників;

3) здійснює розроблення та експериментальну перевірку інноваційних моделей освіти;

4) провадить організаційні, координаційні та науково-методичні заходи щодо забезпечення практичної психології в освіті та соціальної педагогіки;

5) провадить освітню діяльність з підготовки і підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти, пов'язану із здійсненням освітньої політики;

6) здійснює іншу діяльність, пов'язану з науковим та методичним забезпеченням освіти, визначену законодавством та установчими документами Національної академії педагогічних наук України.

Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» передбачає забезпечення формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності, перспектив її кар'єрного зростання впродовж життя. Зокрема, відповідно до ст. 46 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» визначено, що підвищення кваліфікації педагогічних працівників державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти та установ професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, комунальних – за рахунок коштів місцевого бюджету, а приватних – за рахунок коштів власника.

Закон України «Про вищу освіту» встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Відповідно до ст. 60 Закону України «Про вищу освіту» визначено про спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду:

1. Післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ.

2. Педагогічні і науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном.

3. Заклад вищої освіти забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати.

4. Результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються:

1) під час проведення атестації педагогічних працівників;

2) під час обрання на посаду за конкурсом чи укладення трудового договору з науково-педагогічними працівниками.

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначено місце, роль та уточнено правовий статус національних галузевих академії наук, якою і є Національна академія педагогічних наук України – це самоврядні наукові організації, засновані на державній власності, що є державними організаціями, створеними як неприбуткові державні бюджетні установи.

Національна академія педагогічних наук України як самоврядна наукова організація України координує, організовує і здійснює фундаментальні та прикладні наукові дослідження з метою виконання завдань, визначених державними пріоритетами у галузі освіти, педагогіки і психології.

Діяльність Національної академії педагогічних наук України у частині, що не порушує їх самоврядності, координується Кабінетом Міністрів України.

Національна академія педагогічних наук України проводить свою діяльність відповідно до законодавства України та її Статуту, який затверджуються загальними зборами Національної академії педагогічних наук України і реєструється Міністерством юстиції України, забезпечує випереджувальний розвиток наук про освіту, педагогіки і психології з урахуванням перспектив соціально-економічного розвитку України.

Кошти на забезпечення діяльності Національної академії педагогічних наук України щороку визначаються у Державному бюджеті України окремим рядком.

Національна академія педагогічних наук України є головним розпорядником бюджетних коштів та провадить свою діяльність відповідно до законодавства України та її Статуту.

Згідно з статті 2 Закону України «Про професійний розвиток працівників» метою державної політики є забезпечення досягнення належного професійного рівня працівниками згідно із засадами державної політики у сфері освіти.

Статутом НАПН визначено завдання Академії, одним із яких є проведення освітньої діяльності з підготовки і підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти, а також працівників методичних служб і закладів післядипломної педагогічної освіти, практичних психологів з питань освіти, педагогіки і психології та методики окремих дисциплін.

Згідно з Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800, суб'єктом підвищення кваліфікації може бути заклад освіти (його структурний підрозділ), наукова установа, інша юридична чи фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, що провадить освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації педагогічних та/або науково-педагогічних працівників.

Державна політика у сфері освіти в частині перепідготовки і підвищення кваліфікації спрямовується на виконання Указу Президента України від 30.09.2019 р. «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя та створення умов для безперервної освіти громадян

України з метою забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективної трудової діяльності на сучасному ринку праці.

НАН України

Національна академія наук України (далі - НАН України) є вищою науковою самоврядною організацією України, що заснована на державній власності.

Метою діяльності НАН України є отримання нових та узагальнення наявних знань про природу, людину і суспільство, розроблення наукових основ науково-технічного, соціально-економічного та культурного розвитку країни, всебічне сприяння практичному застосуванню результатів наукових досліджень, підготовка висококваліфікованих наукових кадрів, формування наукового світогляду в суспільстві.

НАН України має у своєму віданні наукові установи, організації, підприємства, об'єкти соціальної сфери, що забезпечують її діяльність.

За бюджетною програмою 6541200 «Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України» до 2021 року фінансувався Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України, що здійснював навчання аспірантів, підвищення кваліфікації науковців установ та організацій НАН України, у 2021 році відповідно до постанови Президії НАН України від 07.07.2021 № 250 ліквідовано у зв'язку з реорганізацією.

1.3. Обсяг та складові витрат загального фонду державного бюджету, показники державного замовлення, система його розподілу на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів

МОН

У державному бюджеті за загальним фондом на державне замовлення на післядипломну освіту (перепідготовка та підвищення кваліфікації) затверджені видатки у 2021 році - 151 797,9 тис. грн, у 2022 році – 140 231,7 тис. грн, у 2023 році – 132 648,4 тис. гривень (відповідно до переліку головних розпорядників бюджетних коштів, визначених листом Мінфіну від 15.11.2023 № 07010-07-5/31280).

Таблиця 1 зв.

Обсяг видатків									
на державне замовлення на післядипломну освіту									
№ з/п	ГРК	КПКВК	Найменування	Затверджений обсяг видатків (загальний фонд) на післядипломну освіту, тис. грн					
				2021 рік		2022 рік		2023 рік	
				постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 708 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2021 році"	обсяг, тис. гривень	%	постанова Кабінету Міністрів України від 07.07.2022 № 769 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2022 році"	обсяг, тис. гривень	%
1	Міністерство освіти і науки України	2201250	Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів державного управління, харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів	36449,2	24,0	35 631,7	25,4	35 768,5	27,0
2	Міністерство соціальної політики України	2501060	Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту <u>(закупівля послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту)</u>		0,0		0,0	0,0	0,0
3	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України	2701090	Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері екології, природних ресурсів та водного господарства, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів	32411,6	21,4	37 679,8	26,9	33 573,0	25,3
4	Міністерство аграрної політики та продовольства України	2801130	Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу	14835,6	9,8	14 447,7	10,3	13 002,9	9,8
5	Міністерство фінансів України <i>Державна служба фінансового моніторингу України</i>	3509020	Перепідготовка та підвищення кваліфікації у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму	3377,3	2,2	3 284,3	2,3	2 955,9	2,2
6	Міністерство культури та інформаційної політики України	3801070	Підвищення кваліфікації, підготовка кадрів акторської майстерності для національних мистецьких та творчих колективів	24114,7	15,9	9 894,4	7,1	8 917,6	6,7
	<i>Державний комітет телебачення і радіомовлення України</i>	3802040	Підвищення кваліфікації працівників засобів масової інформації в Україні	8434,7	5,6	8 223,7	5,9	7 401,3	5,6
7	Національна академія наук України	6541200	Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України	199	0,1		0,0	0,0	0,0
8	Національна академія педагогічних наук України	6551060	Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти	35353,1	23,3	34 354,4	24,5	31 029,2	23,4
Всього				151 797,9	100,0	140 231,7	100,0	132 648,4	100,0

Основний обсяг видатків припадає на МОН (крім 2022 року) – в середньому 25,5 %, Міндовкілля - в середньому 24,5 % та НАПН - в середньому -23,7 %.

Аналогічна ситуація з обсягом прийому на державне замовлення МОН – в середньому 36,5 %, Міндовкілля - в середньому 17,5 % та НАПН - в середньому - 17,8 % (таблиця 2 зв).

Обсяг прийому									
на державне замовлення на післядипломну освіту									
№ з/п	ГРК	КПКВК	Найменування	Затверджений обсяг видатків (загальний фонд) на післядипломну освіту, тис. грн					
				2021 рік		2022 рік		2023 рік	
				постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 708 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2021 році"		постанова Кабінету Міністрів України від 07.07.2022 № 769 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2022 році"		постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2023 № 708 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році"	
				обсяг, осіб	%	обсяг, осіб	%	обсяг, осіб	%
1	Міністерство освіти і науки України	2201250	Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів державного управління, харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів	10434	36,4	10 354,0	37,9	9 880,0	35,1
2	Міністерство соціальної політики України	2501060	Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту (закупівля послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту)		0,0		0,0		0,0
3	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України	2701090	Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері екології, природних ресурсів та водного господарства, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів	4600	16,0	4 850,0	17,7	5 300,0	18,8
4	Міністерство аграрної політики та продовольства України	2801130	Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу	4153	14,5	3 465,0	12,7	3 774,0	13,4
5	Міністерство фінансів України Державна служба фінансового моніторингу України	3509020	Перепідготовка та підвищення кваліфікації у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму	620	2,2	585,0	2,1	650,0	2,3
6	Міністерство культури та інформаційної політики України	3801070	Підвищення кваліфікації, підготовка кадрів акторської майстерності для національних мистецьких та творчих колективів	3000	10,5	3 000,0	11,0	3 000,0	10,6
	Державний комітет телебачення і радіомовлення України	3802040	Підвищення кваліфікації працівників засобів масової інформації в Укртелерадіопресінституті	1400	4,9	683,0	2,5	582,0	2,1
7	Національна академія наук України	6541200	Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України	90	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Національна академія педагогічних наук України	6551060	Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти	5000	17,4	5 000,0	18,3	5 000,0	17,7
Всього				28 677,0	100,0	27 352,0	100,0	28 186,0	100,0

За рахунок коштів бюджетної програми 2201250 «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, працівників харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів, керівних працівників і спеціалістів державного управління

та інших осіб» (до 2023 року найменування бюджетної програми «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів державного управління, харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів») в МОН здійснюється підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, працівників харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, а також інтернатура та клінічна ординатура (показник державного замовлення затверджується окремо).

З таблиці 1 зв видно, що обсяг видатків МОН протягом 2021-2023 років залишається майже на одному рівні, а показник осіб, підготовлених за рахунок коштів передбачених за бюджетною програмою 2201250 зменшується (таблиця 2 зв).

Це спричинено тим, що кожного року відбувалося зростання підвищення ставки першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки та мінімальної заробітної плати, а також тарифів та оплати комунальних послуг та енергоносіїв. Питома вага таких видатків у загальному обсязі фінансування у 2021-2023 роках становила понад 99.9% з урахуванням видатків на стипендію, з них видатки на оплату праці 71,2 % (таблиця 1 МОН та діаграма 1 МОН).

Аналіз структури видатків

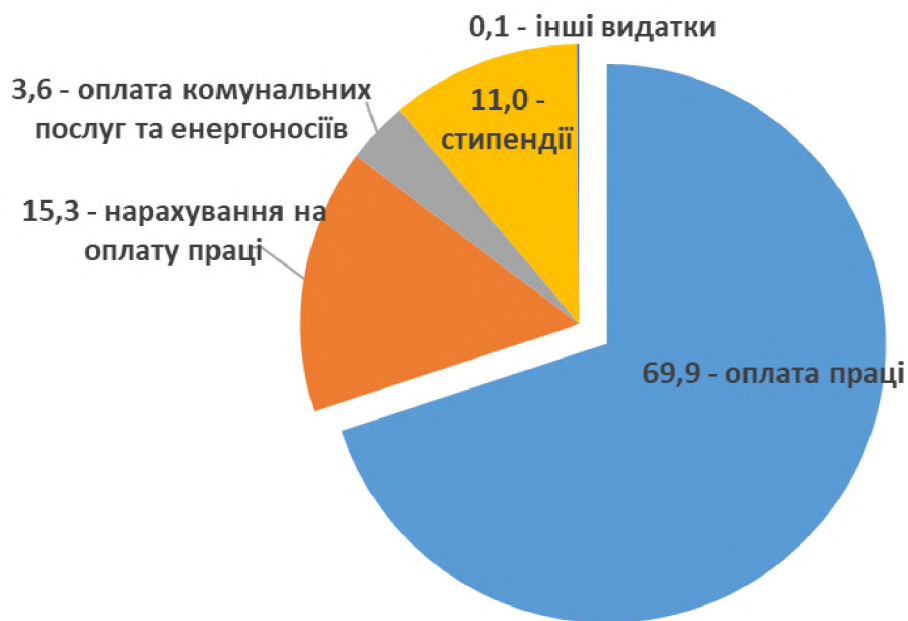
на підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів державного управління, харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів

КЕКВ	Найменування	Затверджено з урахуванням змін					
		2021 рік		2022 рік		2023 рік	
		обсяг, тис. грн	%	обсяг, тис. грн	%	обсяг, тис. грн	%
2110	Оплата праці	25955,1	71,2	24919,7	69,9	25112,6	70,9
2120	Нарахування на оплату праці	5709,3	15,7	5462,2	15,3	5524,7	15,6
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1127,1	3,1	1283,8	3,6	1005,2	2,8
2720	Стипендії	3602,7	9,9	3916,6	11,0	3714,4	10,5
5000	Інші видатки	55,0	0,2	49,5	0,1	51,9	0,1
Всього		36449,2	100,0	35631,7	100,0	35408,8	100,0

Структура видатків у 2021 році, %

Структура видатків у 2022 році,%

Відповідно до паспорту бюджетної програми 2201250 кошти загального фонду затверджені за напрямом перепідготовка та підвищення кваліфікації, лише в 2023 році внесено зміни та доповнено новим напрямом на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 24.06.2023 № 649 «Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо підвищення кваліфікації керівних працівників і спеціалістів державного управління та інших осіб, які виявили бажання працювати в державних органах на деокупованих територіях України», а саме: «Реалізація експериментального проекту щодо підвищення кваліфікації керівних працівників і спеціалістів державного управління, які виявили бажання працювати в державних органах на деокупованих територіях України».

Основні показники, які характеризують стан державного замовлення в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

У сфері управління МОН на сьогодні 6 закладів освіти, що здійснюють перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів.

Відповідно до затверджених паспортів бюджетної програми фактичне середньорічне число штатних одиниць працівників у закладах освіти МОН, які утримуються за рахунок коштів загального фонду державного бюджету, наведені в таблиці нижче.

категорії працівників	одиниця виміру	2021 рік	2022 рік	2023 рік
всього середньорічне число штатних одиниць, з них:	од.	247	247	247

науково-педагогічний персонал	од.	64	64	73,5
адмінперсонал, за умовами оплати віднесеного до науково-педагогічного персоналу	од.	7	7	6
педагогічного персоналу	од.	27	28,5	26
спеціалістів	од.	116,5	116,5	112
робітників	од.	29,5	28	26,5
адмінперсонал, за умовами оплати віднесеного до педагогічного персоналу	од.	3	3	3

В структурі штатних одиниць закладів освіти МОН переважає категорія спеціалістів, які характеризуються меншими витратами оплати праці, потім науково-педагогічний персонал, висококваліфіковані кадри, які здійснюють перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів за державним замовленням, відповідно до таблиці нижче.

показники	одиниця виміру	2021 рік	2022 рік	2023 рік
кількість слухачів, які підвищили кваліфікацію	чол.	10172	10172	9570
кількість слухачів, які підвищили кваліфікацію в рамках експериментального проекту	чол.			150

Як бачимо, кількість слухачів з року в рік зменшується, що спричинено відсутністю відповідного фінансування для здійснення якісної перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Мінсоцполітики

Бюджетні кошти розподіляються Мінсоцполітики рівномірно між регіональними органами соціального захисту населення. Мінсоцполітики перераховує регіональним органам соціального захисту населення бюджетні кошти для закупівлі послуг з проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи.

Інформація щодо обсягу бюджетних призначень за бюджетною програмою КПКВК 2501060 „Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту” за період з 2021 року по 2023 рік наведена в таблиці 1.

Таблиця 1
тис.грн

Рік	Видатки, затверджені у паспорті бюджетної програми	Касові видатки	Відхилення
2021	856,8	814,7	-42,1
2022	856,8	92,5	-764,3
2023	694,0		

У 2021 році використано на закупівлю послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту бюджетних коштів 814,7 тис. грн, що складає 95,1% - це на 42,1 тис. гривень менше, ніж заплановано бюджетною програмою. У зв'язку з проведенням в регіонах спрощеної процедури закупівлі послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та реалізації цих навчальних заходів в он-лайн режимі вдалося зменшити вартість проведення навчальних заходів.

Протягом 2022 року фактично використано на закупівлю послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту бюджетних коштів 92,5 тис. грн, що складає 10,8%. У зв'язку з введенням воєнного стану та проведенням бойових дій в Україні у більшості областях короткострокові семінари для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту не проводилися.

Відповідно до звітів про виконання паспорта бюджетної програми фактичні середні витрати на підготовку одного фахівця соціальної сфери за бюджетною програмою КПКВК 2501060 склали: у 2021 році – 368,8 грн, у 2022 році – 680,4 грн. Середню витрати на підвищення кваліфікації одного фахівця соціальної сфери в 2021 – 2022 роках вдалося знизити за рахунок того, що проведення короткострокових семінарів проводилося в он-лайн режимі.

В 2023 році середні витрати на підвищення кваліфікації одного фахівця закладені в розмірі 3334,7 грн. В розрізі регіонів цей показник може відрізнятись, оскільки його значення залежить від питань, які розглядаються на семінарах, програм, за якими здійснюється підготовка, якісного і кількісного складу науково-педагогічних працівників, наявної матеріально-технічної бази (оплата енергоносіїв, інтернет та комунальних послуг) тощо.

Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи сприяє поглибленню їх знань, формуванню та розвитку відповідних професійних навичок і вмінь. Чисельність працівників соціальної сфери, які підвищили свою кваліфікацію та удосконалили рівень професійної компетентності на короткострокових семінарах за рахунок державних коштів, що передбачені бюджетною програмою КПКВК 2501060, за період з 2021 року по 2023 рік наведено в таблиці 2.

Таблиця 2
(осіб)

Рік	Кількість фахівців, які потребують підвищення кваліфікації	Кількість фахівців, які підвищили кваліфікацію	Кількість фахівців, які мали підвищити кваліфікацію (згідно паспорту бюджетної програми)
2021	3 215	2 209	300
2022	3 609	136	282
2023	3 000		208

В 2021 році внаслідок введення карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19, переважна більшість навчальних заходів була проведена в он-лайн режимі, що дало можливість охопити навчанням на 1 909 фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту більше від запланованої кількості в паспорті бюджетної програми.

В 2022 році у зв'язку з введенням воєнного стану та проведенням бойових дій в Україні, а також неможливістю проведення в більшості областях України короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту, лише 136 учасників змогли підвищити свою кваліфікацію, що на 146 осіб менше від запланованої в бюджетній програмі кількості і складає 34 %.

Від початку війни та бойових дій на території України гостро постало питання отримання громадянами соціальної допомоги від держави. Психологічна, матеріальна, фізична шкода, що заподіяні війною, бойовими діями, тимчасовою окупацією є одними із чинників, які негативно впливають на життя людини, сім'ї, зокрема сім'ї з дітьми, тому сьогодні більшість наших громадян потребують допомоги соціальних працівників. В умовах війни необхідно сприяти розвитку соціальних послуг та важливо зосередити зусилля на напрацюванні механізмів з проведення постійного навчання фахівців, які надають соціальні послуги.

Оперативна та налагоджена реалізація бюджетної програми забезпечить підвищення рівня знань та удосконалення професійної компетентності фахівців соціальної сфери.

НАПН

Обсяг та складові витрат загального фонду державного бюджету у сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

Фінансування видатків з державного бюджету у сфері освіти установ відання Національної академії педагогічних наук України здійснювалося за бюджетною програмою КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти».

Бюджетна програма КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» фінансується за рахунок:

– коштів загального фонду Державного бюджету;

- коштів спеціального фонду Державного бюджету (власні надходження);
- та інших джерел (гранти, дарунки, благодійна допомога).

Згідно із Звітом про виконання паспортів бюджетних програм НАПН, у т. ч. за бюджетною програмою КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» за 2021-2023 р. (табл. 1) очевидно, що загальний обсяг касових видатків за цією програмою зменшувався. Питома вага видатків на освітню діяльність установ НАПН у загальному обсязі бюджетного фінансування НАПН у 2021-2023 р. зменшувалася і становила у 2021 р. – 13,3 %, у 2022 р. – 12,8 %, у 2023 р. – 12,7 %. На це вплинуло скорочення фінансування з державного бюджету та зменшення надходження коштів установ НАПН до спеціального фонду через російську агресію в Україні та зважаючи на воєнний стан, що введений в Україні.

Таблиця 1. Загальний обсяг видатків НАПН державного бюджету за період 2021-2023 рр.

Роки	Загальний обсяг видатків НАПН, тис. грн			З них, на освітню діяльність, тис. грн			Питома вага видатків на освітню діяльність у загальному фінансуванні НАПН, %		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
2021	270130,7	39223,8	309354,5	35882,5	19696,3	55578,8	13,3	50,2	18,0
2022	273208,2	26376	299584,2	34887,1	19011,7	53898,8	12,8	72,1	18,0
2023	246508,3	40724,4	287232,7	31398,4	27553,9	58952,3	12,7	67,7	20,5

Відповідно до паспорта бюджетної програми КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» за 2021-2023 р. (табл. 2) питома вага касових видатків на підвищення кваліфікації установ НАПН у загальному обсязі фінансування НАПН становила: 98,5 % – у 2021-2022 рр., 98,8 % – у 2023 році.

З таблиці 2 видно, що видатки за загальним фондом державного бюджету цієї бюджетної програми спрямовувалися за двома напрямками на підвищення кваліфікації, підготовка науково-педагогічних кадрів. За цими напрямками здійснювалися видатки за спеціальним фондом державного бюджету, також видатки здійснювалися за наступними напрямками у 2021-2023 рр.:

- підготовка фахівців (67,9-62,4 % обсягу видатків за спеціальним фондом державного бюджету);
- організація додаткової (господарської) діяльності, утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ (17,4-15,7 % обсягу видатків за спеціальним фондом державного бюджету);
- організація та проведення семінарів, тренінгів в межах основної діяльності (0,6 % – у 2021р., 8,4% – у 2023 р. обсягу видатків за спеціальним фондом державного бюджету).

Таблиця 2. Обсяг видатків за програмою за напрямками використання бюджетних коштів у 2021-2023 рр.

КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти».							
2021							
№ з/п	Напрями використання бюджетних коштів	Обсяг видатків за напрямом. тис. грн			Питома вага напрямку у загальному обсязі видатків за програмою, %		
		Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1	Підвищення кваліфікації	35353,1	1513,6	36866,7	98,5	7,7	66,3
2	Підготовка науково-педагогічних кадрів	529,4	1262,2	1791,6	1,5	6,4	3,2
3	Підготовка фахівців		13369,9	13369,9		67,9	24,1
4	Організація додаткової (господарської) діяльності, утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ		3432,1	3432,1		17,4	6,2
5	Організація та проведення семінарів, тренінгів в межах основної діяльності		118,5	118,5		0,6	0,2
	Всього	35882,5	19696,3	55578,8	100	100	100
2022							
1	Підвищення кваліфікації	34354,4	1298,1	35652,5	98,5	6,8	66,1
2	Підготовка науково-педагогічних кадрів	532,7	1759,8	2292,5	1,5	9,3	4,3
3	Підготовка фахівців		12629,2	12629,2		66,4	23,4
4	Організація додаткової (господарської) діяльності, утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ		3324,6	3324,6		17,5	6,2
	Всього	34887,1	19011,7	53898,8	100	100	100
2023							
1	Підвищення кваліфікації	31029,2	1961,9	32991,1	98,8	7,1	56,0
2	Підготовка науково-педагогічних кадрів	369,2	1754,7	2123,9	1,2	6,4	3,6
3	Підготовка фахівців		17193,6	17193,6		62,4	29,2
4	Організація додаткової (господарської) діяльності, утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ		4338,6	4338,6		15,7	7,3
5	Організація та проведення семінарів, тренінгів в межах основної діяльності		2305,1	2305,1		8,4	3,9
	Всього	31398,4	27553,9	58952,3	100	100	100

Аналіз фінансової звітності бюджетних установ НАПН за 2021-2023 роки посвідчив, що в структурі видатків установ за загальним фондом державного бюджету (табл. 3) переважають видатки на оплату праці працівників з відповідними нарахуваннями на неї. Щорічно видатки на заробітну плату з нарахуваннями на неї становлять понад 95 відсотків загального обсягу асигнувань, комунальні видатки від 2,7 до 3,6 відсотків, видатки на стипендії аспірантів, докторантів від 1 до 1,3 відсотка, інші видатки проведено лише у 2021 році за

рахунок перерозподілу видатків між кодами економічної класифікації видатків. Слід зауважити, що відсутнє фінансування на капітальні видатки.

Таблиця 3 Структура видатків за загальним фондом державного бюджету за бюджетною програмою 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» протягом 2021-2023 років

КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти».							
№ з/п	Статті видатків	2021р.		2022р.		2023р.	
		Обсяг видатків тис.грн.	Структура, %	Обсяг видатків тис.грн.	Структура, %	Обсяг видатків тис.грн.	Структура, %
	<i>Всього видатків</i>	35882,5,0	100	34887,1	100	31398,4	100
1	Заробітна плата з нарахуваннями	33953,8	94,6	33163,6	95,1	29937,1	95,4
2	Стипендії	458,4	1,3	456,7	1,3	320,0	1,0
3	Комунальні послуги	961,9	2,7	1266,8	3,6	1141,3	3,6
4	Матеріали та обладнання	508,4	1,4				
5	Капітальні видатки	0		0		0	

Основні показники, які характеризують стан державного замовлення в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

Показники державного замовлення на підвищення кваліфікації кадрів затверджено постановами Кабінету Міністрів України: на 2021 рік – від 30 червня 2021 р. № 708 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2021 році», на 2022 рік – від 7 липня 2022 р. № 769 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2022 році», на 2023 рік – від 11 липня 2023 р. № 708 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2023 році».

У сфері управління НАПН України підвищення кваліфікації кадрів здійснює ДЗВО «Університет менеджменту освіти» є закладом освіти, який здійснює освітню діяльність відповідно до ліцензії Міністерства освіти і науки України (наказ МОН України від 15.11.2016 р. № 1492л) з підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників системи освіти та підготовки фахівців з вищою освітою, що є основним напрямом його освітньої діяльності. До контингенту слухачів курсів підвищення кваліфікації за кошти державного бюджету належать: керівні та науково-педагогічні працівники закладів усіх рівнів освіти, працівники методичних служб, спеціалістів психологічних служб, викладачі професійно-теоретичної підготовки ЗП(ПТ)О, майстри виробничого навчання ЗП(ПТ)О, старші майстри ЗП(ПТ)О.

Таблиця 2 Виконання державного замовлення на підвищення кваліфікації кадрів у ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Рік	Затверджені обсяги прийому, осіб	Фактичне виконання прийому, осіб	Затверджені обсяги випуску, осіб	Фактичне виконання випуску, осіб
2021	5000	5000	5000	4981
2022	5000	5000	5000	4984
2023	5000	5000	5000	4983

Незначне невиконання плану випуску слухачів підвищення кваліфікації відбувалося через невиконання навчального плану, а саме: неприбуття на третій етап навчання, звільнення з місця роботи та зміною професійної діяльності, прийняття на військову службу, перебування на тимчасово окупованій території та відсутність зв'язку, звільнення з посади та виїзд за межі України, у зв'язку зі смертю.

Про систему планування та розподілу державного замовлення між закладами.

Національна академія педагогічних наук України провадить освітню діяльність з підготовки і підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти, пов'язану із здійсненням освітньої політики відповідно до п. 2 статті 75 Закону «Про освіту».

Планування державного замовлення на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у НАПН України здійснюється відповідно до Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів», Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.04. 2013 р. № 306.

Розподіл державного замовлення на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у НАПН України здійснюється з дотриманням Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 20.05.2013 № 363.

У сфері управління НАПН України перебуває один заклад вищої освіти – ДЗВО «Університет менеджменту освіти», що забезпечує підвищення кваліфікації кадрів за напрямками: підвищення кваліфікації працівників методичних служб, підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб, підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (наказ МОНмолодьспорту України від 29.11.2011 р. № 2951-л); підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (наказ МОНмолодьспорту України від 27.04.2012 р. № 1485-л). Тому відповідно до п. 15 Порядку розміщення державного замовлення на

підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 р. № 363, у січні кожного року виконавцем державного замовлення на підвищення кваліфікації кадрів у НАПН України визначається ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Постановою Президії НАПН України погоджуються показники державного замовлення на підвищення кваліфікації кадрів у НАПН України на поточний рік, і укладається контракт про підвищення кваліфікації кадрів між Національною академією педагогічних наук України та ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Після прийняття постанови Кабінету Міністрів України Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у поточному році постановою Президії НАПН України затверджуються показники державного замовлення на підвищення кваліфікації кадрів у НАПН України на поточний рік.

1.4. Забезпечення потреб та задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп

Відповідно до статті 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Сучасні вимоги до гендерної політики визначено наступними нормативно-правовими актами:

- постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.09.2023 № 815-р «Про схвалення Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2023-2025 роки»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 № 79-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.12.2022 № 1163-р «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 752-р «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки» та інші.

Реалізація заходів з впровадження гендерної рівності фінансуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів та інших джерел не заборонених законодавством.

Бюджетні програми 2201250 «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, працівників харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів, керівних працівників і спеціалістів державного управління та інших осіб, які виявили бажання працювати на деокупованих територіях», 2501060 «Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту», 2701090 «Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері екології, природних ресурсів та водного

господарства, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів», 2801130 «Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу», 3509020 «Перепідготовка та підвищення кваліфікації у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму», 3801070 «Підвищення кваліфікації, підготовка кадрів акторської майстерності для національних мистецьких та творчих колективів», 3802040 «Підвищення кваліфікації працівників засобів масової інформації в Укртелерадіопресінституті», 6541200 «Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України» (Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України, що здійснював навчання аспірантів, підвищення кваліфікації науковців установ та організацій НАН України, у 2021 році відповідно до постанови Президії НАН України від 07.07.2021 № 250 ліквідовано у зв'язку з реорганізацією), 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» загалом відповідають законодавству, яке спрямоване на забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків в реалізації своїх прав, недопущення дискримінації за ознакою статті.

У бюджетних запитах та паспортах за вищезазначеними бюджетними програмами за період з 2021-2023 роки інформація для здійснення гендерного аналізу відсутня.

МОН, як головний розпорядник бюджетних коштів, та інші ЦОВВ, що приймають участь в огляді витрат, неухильно забезпечують додержання конституційних вимог щодо рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, ніколи не запроваджували особливих вимог, обмеження чи привілеїв, які б могли свідчити про порушення або могли призвести до порушення принципів гендерної рівності.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 р. № 580-р «Про проведення у 2023 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» передбачено, що МОН у цьому році повинно провести огляд витрат державного бюджету у сфері перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів та досягти цілі - реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів - визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів.

Досягнення цієї цілі не містить гендерних аспектів, а підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів не містить ризиків у сфері гендерної політики.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1517-р «Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності» Державній службі статистики України доручено забезпечити збір даних для моніторингу гендерної рівності та їх оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті, однак інформація щодо гендерної рівності у сфері підвищення кваліфікації відсутня.

Враховуючи зазначене, та відсутності офіційної статистичної інформації для моніторингу гендерної рівності у сфері підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, включення гендерних аспектів до показників зазначених бюджетних програм не вбачається доцільним.

Розділ II. Оцінка ефективності реалізації державної політики та відповідних витрат державного бюджету

2.1. Стан реалізації цілей і завдань в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, визначених стратегічними і програмними документами

МОН

Відповідно до Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2013 № 306, критеріями формування державного замовлення є:

задоволення потреб усіх сфер суспільного життя у фахівцях, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрах з урахуванням середньострокового прогнозу (питома вага осіб з відповідною освітою в структурі працездатного населення);

підвищення освітнього потенціалу населення (сукупний обсяг студентів, асистентів-стажистів, аспірантів, докторантів, кваліфікованих робітників, інших категорій осіб, що зараховані на навчання та завершили навчання у навчальних закладах, у тому числі за державним замовленням);

вартість послуг з підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, асистента-стажиста, аспіранта, докторанта, підвищення кваліфікації та перепідготовки однієї особи за бюджетні кошти (орієнтовна середня вартість підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, асистента-стажиста, аспіранта, докторанта за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем та формою навчання).

Проектом Закону України «Про освіту дорослих», що перебуває на розгляді у Верховній Раді України (реєстраційний № 7039), і який прийнято за основу в першому читанні, передбачено, що безперервний професійний розвиток, у тому числі післядипломна освіта є складником освіти дорослих, спрямованим на постійне навчання дорослих осіб, удосконалення їх загальних (ключових) та професійних компетентностей на основі здобутого рівня освіти, на підтримку та /або підвищення ефективності їх професійної діяльності, що триває протягом усього періоду трудової діяльності.

Законопроектом передбачено, що роботодавці, за необхідності, визначають основні завдання, форми та види освіти, що допомагають забезпечити безперервний професійний розвиток працівників.

Крім зазначеного, передбачається, що особливості післядипломної освіти працівників із професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, визначаються законодавством.

Законопроект також визначає органи управління у сфері освіти дорослих, зокрема державні органи, які мають сприяти розвитку освіти дорослих для відповідних галузей або видів професійної діяльності.

Міндовкілля

Бюджетна програма КПКВК 2701090 «Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері екології, природних ресурсів та водного господарства, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів» повністю виконує цілі і завдання державної політики Міндовкілля, а саме: підвищення кваліфікації працівників Міндовкілля, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міндовкілля, у тому числі працівників установ природно-заповідного фонду, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, екологічних громадських організацій, викладачів ВНЗ; підготовка наукових кадрів, підготовка та перепідготовка кадрів; здійснення прикладних, наукових і науково-технічних розробок, надання послуг в галузі природоохоронної діяльності; забезпечення проведення навчання за загальними короткостроковими освітніми програмами підвищення кваліфікації, погоджених Міндовкілля, відповідно до затвердженого плану-графіку.

Навчальні заклади Міндовкілля є провідними закладами у сфері освітньої, науково-практичної та методичної роботи з питань охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, впровадження механізмів екологічного менеджменту в галузі охорони навколишнього природного середовища, впровадження інноваційних технологій захисту довкілля, підготовки наукових еколого-експертних оцінок стану об'єктів підвищеної екологічної небезпеки.

Освітня діяльність спрямована на формування у державних службовців центральних та місцевих органів влади, керівників та фахівців навичок та фундаментальних екологічних знань, що ґрунтуються на дбайливому ставленні до природи як до універсальної та унікальної цінності, підвищення рівня ефективності екологічно важливих управлінських рішень відповідно до вимог сьогодення та кадрове забезпечення пріоритетних напрямів діяльності Міндовкілля, забезпечення інтеграції екологічної політики до секторальної та регіональної політики, набуття екологічних знань державними службовцями у сфері Європейської та Євроатлантичної політики.

Державний заклад «Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління» (далі – Академія) здійснює підвищення кваліфікації більш ніж за 40 програмами та освітню діяльність на 3-х освітніх рівнях вищої освіти - другому (магістерському), третьому (освітньо-науковому) та на науковому рівні вищої освіти.

Академія має 7 ліцензій МОН, що відповідно до пункту 15 частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту» є підтвердженням спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, має 2 акредитовані освітньо-професійні програми, готує до акредитації 1 освітньо-професійну програму та 2 освітньо-наукові програми.

Академія є сучасною базою для здобуття якісної освіти та забезпечення потреб ринку праці висококласними й мотивованими фахівцями, поліпшення рівня підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері охорони довкілля, екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів, формування спеціалізованої навчально-наукової установи Міндовкілля з питань повоєнного відновлення України та євроінтеграції, яка в тісній співпраці із структурними підрозділами та під керівництвом Міндовкілля, спільно із науково-експертним та бізнесовим середовищем, відповідальною екологічною громадськістю стане фаховим та мобільним помічником Міндовкілля для розробки та реалізації освітніх та науково-експертних практичних рекомендацій та заходів, які необхідні для екологічного відновлення України.

Академія є інноваційний, визнаний вітчизняною й міжнародною академічною спільнотою вищий навчальний заклад, освітній простір формування професійних компетентностей екологів, посадових осіб державних та місцевих органів виконавчої влади, який є методологічним та методичним центром розвитку екологічної освіти та впровадження Стратегії ЄЕК ООН з освіти в інтересах сталого розвитку, органічно поєднує освітню, наукову та інформаційно-просвітницьку діяльність на рівні найкращих світових стандартів, створює умови для отримання та поширення знань щодо вирішення глобальних та локальних екологічних проблем, забезпечення інтеграції екологічної політики до секторальних і регіональних політик, впровадження найкращих світових та вітчизняних практик та інструментів захисту довкілля, мінімізації існуючих екологічних загроз, у тому числі наслідків військових дій РФ, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, політики зеленого зростання, сталого споживання та сталого виробництва.

На сьогодні Академія є провідною організацією України у сфері освітньої, науково-практичної та методичної роботи з питань охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, раціонального використання надр, відтворення і охорони природних ресурсів, екологічної стандартизації та сертифікації.

Відповідно до Статуту та статті 75¹ Господарського кодексу України, статті 2 Бюджетного кодексу України, Центр підвищення кваліфікації працівників водного господарства (далі – Центр) є закладом освіти, державним некомерційним підприємством (бюджетною установою), суб'єктом господарювання, діє у гуманітарній сфері без мети одержання прибутку.

Центр є закладом для забезпечення безперервної, неформальної, післядипломної освіти та надання послуг освіти для дорослих.

Центр як суб'єкт господарювання є унікальними, самостійним у виборі навчальних програм, засобів їх реалізації, створює здорову конкуренцію у галузі надання освітніх послуг.

Для здійснення навчального процесу за унікальними програмами на підставі цивільно-правових угод запрошуюються провідні висококваліфіковані фахівці, у тому числі іноземні, які досконало володіють не лише теоретичними основами, а й практичними навичками у галузі знань, з якої проводиться навчання. Це сприяє економії бюджетних коштів, оскільки постійні доплати до посадових окладів за

вчені звання та державні нагороди становлять понад 50 відсотків заробітної плати таких працівників.

Відповідно до статті 32 Закону України «Про освіту» стандарти освіти розробляються відповідно до Національної рамки кваліфікацій.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про освіту» Центр працює як заклад неформальної освіти для дорослих та реалізує основні засади державної політики у сфері освіти і принципи освітньої діяльності, у тому числі організаційну автономію закладів освіти.

Також Закон України «Про освіту» не вимагає від Центру звертатись до центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки та підвищувати якість наданих послуг, компетенція МОН України щодо затвердження порядку проведення акредитації освітніх програм на діяльність Центру не розповсюджується.

З 2022 року навчання з курсів «Плани управління річковим басейном» та «Охорона праці» адаптовано для потреб державних службовців та посадовців підвідомчих організацій Міндовкілля та проводиться через Портал управління знаннями у співпраці з Національним агентством України з питань державної служби.

З перших днів війни Центр не припиняв свою діяльність, а у зв'язку з відсутністю Мелітопольської технічної школи важливість Центру тільки зростає. З початком повномасштабного вторгнення аудиторія слухачів збільшилась у два рази.

Окрім запланованих навчань, було розроблено та проведено онлайн-тренінги для працівників водогосподарських організацій за темами «Стресостійкість для управлінців», «Психологічна підтримка під час війни», а також спеціалізоване навчання з охорони праці на тему «Безпека та здоров'я працівників: актуальні питання (надання першої допомоги, поводження з вибухонебезпечними пристроями, методика дій під час хімічної, ядерної загрози тощо)».

За участю міжнародних організацій, іноземних партнерів і експертів європейського рівня Центром проведено низку навчальних ініціатив:

– Плани управління річковим басейном – інструмент для досягнення доброго стану вод: досвід Республіки Польща (доповідач – директор Департаменту управління водними ресурсами Державного водного господарства «Польські Води» Пшемислав Грушецький, Польща);

– Спільний План управління річковим басейном Дунаю: досягнення та перспективи (онлайн-конференція з експертами Секретаріату Міжнародної Комісії із захисту річки Дунай, доповідач – Dr. Edith Hoedl, Австрія);

– Плани управління річковим басейном – інструмент залучення фінансів у водний сектор з метою досягнення доброго екологічного стану водних об'єктів (двоетапна конференція із залученням іноземних експертів та представників ОТГ басейну річки Вісла та ОТГ басейну річки Дністер);

– Природоорієнтовані рішення у водному господарстві для досягнення візії України майбутнього з урахуванням адаптації до зміни клімату – онлайн-конференція з подальшим формуванням робочої групи з фахівців водного сектору для розробки та впровадження природоорієнтованих рішень до стратегії екологічного розвитку та водної політики України.

Основні теми зустрічей робочої групи, що проводилися Центром спільно з WWF-Україна та запрошеними іноземними експертами Фонду дикої природи, у тому числі із координаторами проєкту міста Лунд, Швеція, стосувались природоорієнтованих рішень у водному господарстві, світових практик та шляхів впровадження, зокрема в умовах воєнного часу, таких рішень для подолання наслідків війни. У зустрічах брали активну участь працівники міських та військових адміністрацій, громадських організацій, представники громад, профільних науково-дослідних інститутів та галузевих лабораторій.

Крім того, зусиллями Центру та Посольства Держави Ізраїль в Україні більше 30 фахівців водної галузі взяли участь у навчальному турі на території Ізраїлю з метою отримання досвіду з управління водними ресурсами, зокрема й щодо їх збереження та відновлення під час та після війни.

Центр планує розроблення навчально-методичних програм з управління відходами, спільну розробку із фахівцями Держави Ізраїль методик з виявлення забруднення водних об'єктів бойовими хімічними речовинами, гідрогеологічні дослідження підземних водоносних горизонтів.

Центр розпочав роботу як зареєстрований учасник в реєстрі Національного агентства кваліфікацій як розробник професійних стандартів «інженер з охорони навколишнього середовища», «інженер-гідротехнік» та робітничої професії «ремонтувальник русловий».

Також Центр є видавцем науково-популярного журналу «Довкілля України», який створюється та популяризується колективом Центру за власний кошт.

Центр має власні авторські навчальні програми, і саме за цими програмами активно та безперервно виконує державне замовлення, про що вказано вище, та надає освітні послуги на замовлення.

Варто звернути увагу на те, що є поняття освітнього процесу; якості освіти; якості освітньої діяльності як рівня організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг.

Мінагрополітики

Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає співробітництво в галузі освіти, навчання та молодіжної політики з метою покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур. Визначається, що «сторони вивчають можливості розвитку співробітництва», зокрема у сфері освіти протягом життя (стаття 433). Вказується також необхідність «сприяння молоді в отриманні знань, навичок та професійних умінь поза освітньою системою, зокрема волонтерство, та визнання цінності такого досвіду» (стаття 434). Додаток XLII до Угоди включає в себе необхідність дотримання Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року щодо створення європейської кваліфікаційної системи для можливості отримувати освіту протягом життя (№ 2008/C111/01).

Норми Закону України «Про зайнятість населення» стосуються такого складника освіти дорослих, як професійне навчання. Кожна особа має право на професійне навчання, яке реалізується «шляхом первинної професійної підготовки,

перепідготовки, спеціалізації і підвищення кваліфікації, стажування у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та закладах післядипломної освіти, безпосередньо на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг з метою здобуття особою відповідної кваліфікації або приведення її рівня у відповідність із вимогами сучасного виробництва та сфери послуг» (стаття 8).

Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» передбачає, що перепідготовка і підвищення кваліфікації спеціалістів, робітничих кадрів у галузі є обов'язковими і здійснюються періодично в строки, визначені державними органами, за рахунок державного і місцевого бюджетів на підставі договорів між навчальними закладами, підприємствами, організаціями (стаття 22).

За висновком 3 до аналізу агропромислового сектору в Національній економічній стратегії на період до 2030 року, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179 (далі – Стратегія), визначено, що підвищення доступу до фінансових та освітніх ресурсів сприятиме розвитку сільськогосподарської діяльності.

Далі в Стратегії йдеться про брак кваліфікованої робочої сили, незважаючи на підвищення заробітної плати протягом останніх років. Причиною слугує соціальний чинник – низька популярність аграрних спеціальностей серед молоді, збільшення кількості працівників, які йдуть на пенсію, та міграція. Загальна кількість студентів агропромислових спеціальностей має тенденцію до зниження, тому що аграрні напрями не є привабливими для молоді.

Основною причиною, що впливає на ринок кадрів агропромислового сектору, є еміграція фахівців за кордон. Незважаючи на те, що серед мігрантів приблизно однакова кількість вихідців із сіл та міст, для сільської місцевості міграція є більш характерною, оскільки в селах живе лише третина українців.

Серед переліку викликів та бар'єрів наведених у Стратегії за стратегічною ціллю 2 «Забезпечення гравців ринку якісною інфраструктурою» напрямку 9 «Агропромисловий сектор та харчова промисловість» визначено нестачу кваліфікованих кадрів.

Одним із шляхів реалізації цілі 2 «Забезпечення гравців ринку якісною інфраструктурою» стратегічного курсу державної політики у сфері розвитку агропромислового сектору є забезпечення розвитку аграрної освіти і науки.

Відповідно до Закону України «Про освіту» визначено термін освітньої програми як «єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання».

Більшість програм у сфері освіти дорослих спрямовано на професійний розвиток працівників певних галузей. Такі програми, як правило, розраховані на здобувачів, що зобов'язані проходити навчання відповідно до законодавства, яке регламентує професійну діяльність. Тому у певному сенсі такі програми мають обов'язковий характер.

Діяльність суб'єктів господарювання аграрної сфери відноситься до категорії робіт з підвищеною небезпекою та потребує проходження регулярних освітніх

програм. Заклади освіти Мінагрополітики забезпечують провадження навчальних програм з питань охорони праці або безпечного ведення робіт відповідно до Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 29 серпня 2018 року № 1240, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 вересня 2018 року за № 1090/32542, Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05), затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 15 лютого 2005 року за № 231/10511.

Належні підготовка, навчання та підвищення кваліфікації відповідальних з питань охорони праці дає змогу запобігти нещасним випадкам на виробництві, травмам та захворюванням.

Також заклади освіти Мінагрополітики забезпечують провадження програм підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування на виконання Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 106.

На виконання статті 35 Бюджетного кодексу України щорічно під час підготовки проекту Державного бюджету України на відповідний рік Мінагрополітики складає бюджетний запит за бюджетною програмою КПКВК 2801130 «Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу». Під час формування бюджетного запиту та заповнення відповідних форм Мінагрополітики керується Інструкцією з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06.06.2012 № 687. Щорічно в бюджетних запитах зазначається потреба в додаткових коштах на освіту для дорослих. Розрахунок обсягу коштів за показниками видатків надається Міністерству фінансів України за формою 4-1 Освіта «Бюджетна пропозиція». При розрахунку показників проекту державного бюджету на відповідний рік за бюджетною програмою КПКВК 2801130 враховуються показники та положення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку, соціальні стандарти, прожитковий мінімум, розмір посадового окладу ЄТС, а також обсяги державного замовлення на підвищення кваліфікації фахівців.

Мінагрополітики забезпечується своєчасна і достовірна інформація поданих Міністерству фінансів України бюджетних запитів, які містять всю інформацію, необхідну для аналізу показників планового року, індикативних прогнозних показників на наступні за плановим два бюджетні періоди, згідно з вимогами Міністерства фінансів України.

Мінагрополітики формує прогнозні показники державного замовлення підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди, які щороку затверджуються окремим рішенням Кабінету Міністрів України, зокрема державне замовлення на

2023 рік затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 року № 708.

Бюджетні призначення, передбачені за бюджетною програмою КПКВК 2801130, використовуються з дотриманням вимог бюджетного законодавства на цілі і за напрямками, визначеними в паспорті бюджетної програми. Мета і завдання підвищення кваліфікації кадрів аграрної сфери визначено паспортом бюджетної програми. Метою бюджетної програми є реалізація положень державної політики в галузі аграрної освіти щодо підвищення закладами післядипломної освіти кваліфікації фахівців та забезпечення потреб галузей агропромислового комплексу кваліфікованими кадрами в рамках досягнення стратегічної цілі - продовольчої безпеки держави. Завданням бюджетної програми КПКВК 2801130 є організація підвищення кваліфікації фахівців та кваліфікованих кадрів АПК.

Однак, обсяги фінансування за даною програмою не забезпечують потреби освітніх установ на розвиток матеріально-технічної і лабораторної бази, на забезпечення ліцензованими програмними продуктами для провадження освітньої діяльності, ремонт будівель та приведення їх у відповідність до вимог та норм експлуатації.

Сталі інвестиції в освіту дорослих принесуть свої плоди у довгостроковій перспективі у багатьох сферах. Не є новиною, що на ринку праці послуги з освітньої діяльності піднімають рівень компетентностей працівників. Новим є те, що вимоги змінюються і зростають швидше, ніж коли-небудь. Майже кожне дослідження розвитку ринку праці та майбутніх професій приходять до такого ж висновку: для того, щоб опанувати ці трансформації, безперервне навчання та навчання на робочому місці необхідні - не тільки для низькокваліфікованих працівників, але й для всіх співробітників.

На жаль, інвестиції в людський капітал, такі як програми перепідготовки дорослих, не були пріоритетом в Україні навіть до війни. Зараз в державі створюється ситуацію невідповідності географічного розташування робочих місць та робочої сили внаслідок війни (руйнування, закриття та релокація підприємств), виїзду біженців за кордон та збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Процес відновлення економіки України дозволить усунути структурні диспропорції, зокрема завдяки інвестиціям у постраждалі регіони та поверненню біженців та переселенців до своїх домівок. В таких умовах є запит на збільшення потенціалу робочої сили. Освіта відіграє вирішальну роль у формуванні людського капіталу, особливо в умовах несприятливого демографічного розвитку. Високоякісна система освіти, перепідготовки та професійного розвитку може допомогти зменшити дефіцит робочої сили.

«Центр прикладних досліджень» у партнерстві з «Економічною правдою» за підтримки «Центру міжнародного приватного підприємництва» (CPE) провели в травні 2023 року дослідження «Майбутнє української робочої сили» (<https://cpd.com.ua/future-of-ukraine-workforce.pdf>), за результатами якого встановлено, навіть в умовах війни 49% представників малого та середнього бізнесу планують навчати та підвищувати кваліфікацію своїх працівників у

короткостроковій перспективі, а 67% – у середньостроковій та довгостроковій. Україна стоїть перед важливим завданням економічного відновлення та розвитку. Результати дослідження демонструють, щоб досягти цих цілей необхідно зосередитися на розвитку робочої сили, яка буде здатна забезпечити стійке та стале зростання. Серед перелічених кроків реалізації зазначених цілей, таких як економічна свобода, дерегуляція ринку праці, аналіз даних про ринок праці, політика щодо повернення біженців, імміграційна політика, гендерний фактор, працевлаштування ветеранів, виокремлюють освіту та розвиток робочої сили. В тому числі зазначають, що розвиток навичок, ефективна реалізація права та доступу до навчання впродовж життя має бути невід’ємною частиною ширшої стратегії економічного зростання, планів відновлення та стійкості.

НАПН

Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» було підтримано необхідність забезпечення досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладених у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна».

Згадані цілі та завдання були значною мірою враховані в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471. Цей програмний документ визначає розвиток науки та інновацій як довгостроковий пріоритет діяльності Уряду та передбачає, зокрема, виконання таких завдань:

- забезпечення якісної вищої освіти та розвиток освіти дорослих;
- реалізація фінансової автономії закладами вищої освіти, надання закладам вищої освіти повноважень самостійно розпоряджатися коштами, визначати внутрішню систему та рівень оплати праці, вільно залучати пожертви та інвестиції, при цьому залишаючись неприбутковою організацією з усіма існуючими податковими пільгами;
- посилення функції наглядових рад, моніторинг та аудит економічної діяльності закладів вищої освіти після запровадження фінансової автономії. Зміна підходів до управління університетами (ключові показники ефективності для керівників, наглядові ради в системі управління закладами вищої освіти, управлінська автономія закладів вищої освіти, антикризовий менеджмент, кадровий резерв);
- дерегуляція ліцензійних умов та запровадження електронного ліцензування діяльності у сфері вищої освіти;
- розширення доступу вступників, що мешкають на тимчасово окупованих територіях, до українських закладів вищої освіти;
- запровадження акредитації освітніх програм та інституційної акредитації, а також створення умов для роботи незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти відповідно до стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG);

– завершення розроблення стандартів вищої освіти усіх рівнів на компетентнісній основі;

З урахуванням наведеного слід зазначити, що Національна академія педагогічних наук України на постійній основі здійснює розбудову нової системи освіти дорослих, що базується на інтеграції формальної, неформальної та інформальної освіти з широким використанням цифрових технологій.

Протягом 2021-2023 років зусиллями відділення та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України досягнуто чимало позитивних результатів, а саме:

– забезпечено функціонування системи відкритої післядипломної освіти, що орієнтована на всебічний розвиток і самореалізацію особистості, її участь у суспільному житті та інтеграцію в нього, а також рівного доступу до якісної освіти і забезпечення потреб економіки у кваліфікованих кадрах;

– забезпечено синергію фундаментальної (НАПН України) і прикладної науки (ДЗВО «УМО»), бізнесу, органів місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад як замовників освітніх і науково-технічних послуг, ринку праці, роботодавців і стейкхолдерів;

– створено єдину цифрову екосистему підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних, керівних кадрів освіти з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що включає: освітню платформу для забезпечення дистанційного навчання з постійним її наповненням курсами та навчальними онлайн-матеріалами (у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами), що актуально в умовах пандемії та воєнного стану.

2.2. Аналіз ефективності виконання бюджетних програм в сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

МОН

Аналіз ефективності бюджетної програми 2201250 «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів державного управління, харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів» проводиться за період 2021-2023 роки відповідно до Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608, та на підставі:

- звітів про виконання паспортів бюджетних програм (виконання пункту 2.2 наказу Мінфіну від 29 грудня 2002 року № 1098 «Про паспорти бюджетних програм»);

- інформації про досягнення головними розпорядниками коштів державного бюджету запланованої мети, завдань та результативних показників бюджетних програм, а також цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник коштів державного бюджету, з показниками їх досягнення за результатами звітного бюджетного періоду (виконання пункту 15 частини другої статті 61 Бюджетного кодексу України);

Мета та завдання бюджетної програми узгоджуються з цілями державної політики у сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів та має довготривалий період реалізації.

Інформація щодо обсягу бюджетних призначень за бюджетною програмою 2201250 «Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, керівних працівників і спеціалістів державного управління, харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів» за період з 2021 року по 2023 рік наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Роки	Обсяг видатків, затверджений паспортом бюджетної програми (тис. грн)	Касові видатки (тис. грн)	Відхилення	
			тис. грн.	%
2021	36449,2	36396,9	-52,3	99,9
2022	39590,8	35617,9	-3972,9	90,0
	35631,7 *		-13,8	100,0
2023	35408,8			

*Примітка.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.03.2022 № 245 "Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету" відбулося скорочення видатків без внесення змін до паспорту.

У 2021-2022 роках можна вважати кошти використані на підготовку та підвищення кваліфікації в повному обсязі (99,9-100%) навіть незважаючи на введення у 2022 році воєнного стану. У 2022 році заклади освіти в більшості перейшли на онлайн навчання, що дало можливість не зупиняти освітній процес та здійснити підвищення та перепідготовку кадрів на належному рівні.

В 2021 році здійснило підвищення кваліфікації 10172 осіб – виконання 100 % державного замовлення і це незважаючи на запровадження карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19.

В 2022 році у зв'язку з введенням воєнного стану та проведенням бойових дій в Україні кількість слухачів, які підвищили кваліфікацію склала 9512 осіб, що на 660 осіб менше від запланованої кількості і складає 93,5 %.

Відповідно до звітів про виконання паспорта бюджетної програми фактичні середні витрати на підготовку одного слухача склали: у 2021 році – 3224,0 грн, у 2022 році – 3352,8 грн.

В 2023 році середні витрати на підвищення кваліфікації одного слухача закладені в розмірі 3223,9 грн. В розрізі закладів освіти цей показник може відрізнятись, оскільки його значення залежить від регіону в якому знаходиться навчальний заклад (оплата енергоносіїв, інтернет та комунальних послуг) та від якісного і кількісного складу працівників, наявної матеріально-технічної бази.

Мінсоцполітики

Бюджетні кошти розподіляються Мінсоцполітики рівномірно між регіональними органами соціального захисту населення. Мінсоцполітики перераховує регіональним органам соціального захисту населення бюджетні кошти для закупівлі послуг з проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи.

Інформація щодо обсягу бюджетних призначень за бюджетною програмою КПКВК 2501060 „Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту” за період з 2021 року по 2023 рік наведена в таблиці 1.

Таблиця 1
тис.грн

Рік	Видатки, затверджені у паспорті бюджетної програми	Касові видатки	Відхилення
2021	856,8	814,7	-42,1
2022	856,8	92,5	-764,3
2023	694,0		

У 2021 році використано на закупівлю послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту бюджетних коштів 814,7 тис. грн, що складає 95,1% - це на 42,1 тис. гривень менше, ніж заплановано бюджетною програмою. У зв'язку

з проведення в регіонах спрощеної процедури закупівлі послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та реалізації цих навчальних заходів в он-лайн режимі вдалося зменшити вартість проведення навчальних заходів.

Протягом 2022 року фактично використано на закупівлю послуг із проведення короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту бюджетних коштів 92,5 тис. грн, що складає 10,8%. У зв'язку з введенням воєнного стану та проведенням бойових дій в Україні у більшості областях короткострокові семінари для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту не проводилися.

Відповідно до звітів про виконання паспорта бюджетної програми фактичні середні витрати на підготовку одного фахівця соціальної сфери за бюджетною програмою КПКВК 2501060 склали: у 2021 році – 368,8 грн, у 2022 році – 680,4 грн. Середню витрати на підвищення кваліфікації одного фахівця соціальної сфери в 2021 – 2022 роках вдалося знизити за рахунок того, що проведення короткострокових семінарів проводилося в он-лайн режимі.

В 2023 році середні витрати на підвищення кваліфікації одного фахівця закладені в розмірі 3334,7 грн. В розрізі регіонів цей показник може відрізнятись, оскільки його значення залежить від питань, які розглядаються на семінарах, програм, за якими здійснюється підготовка, якісного і кількісного складу науково-педагогічних працівників, наявної матеріально-технічної бази (оплата енергоносіїв, інтернет та комунальних послуг) тощо.

Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи сприяє поглибленню їх знань, формуванню та розвитку відповідних професійних навичок і вмінь. Чисельність працівників соціальної сфери, які підвищили свою кваліфікацію та удосконалили рівень професійної компетентності на короткострокових семінарах за рахунок державних коштів, що передбачені бюджетною програмою КПКВК 2501060, за період з 2021 року по 2023 рік наведено в таблиці 2.

Таблиця 2
(осіб)

Рік	Кількість фахівців, які потребують підвищення кваліфікації	Кількість фахівців, які підвищили кваліфікацію	Кількість фахівців, які мали підвищити кваліфікацію (згідно паспорта бюджетної програми)
2021	3 215	2 209	300
2022	3 609	136	282
2023	3 000		208

В 2021 році внаслідок введення карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19, переважна більшість навчальних заходів була проведена в он-лайн режимі, що дало можливість охопити навчанням на 1 909 фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту більше від запланованої кількості в паспорті бюджетної програми.

В 2022 році у зв'язку з введенням воєнного стану та проведенням бойових дій в Україні, а також неможливістю проведення в більшості областях України

короткострокових семінарів для фахівців із соціальної роботи та інших працівників системи соціального захисту, лише 136 учасників змогли підвищити свою кваліфікацію, що на 146 осіб менше від запланованої в бюджетній програмі кількості і складає 34 %.

Від початку війни та бойових дій на території України гостро постало питання отримання громадянами соціальної допомоги від держави. Психологічна, матеріальна, фізична шкода, що заподіяні війною, бойовими діями, тимчасовою окупацією є одними із чинників, які негативно впливають на життя людини, сім'ї, зокрема сім'ї з дітьми, тому сьогодні більшість наших громадян потребують допомоги соціальних працівників. В умовах війни необхідно сприяти розвитку соціальних послуг та важливо зосередити зусилля на напрацюванні механізмів з проведення постійного навчання фахівців, які надають соціальні послуги.

Оперативна та налагоджена реалізація бюджетної програми забезпечить підвищення рівня знань та удосконалення професійної компетентності фахівців соціальної сфери.

НАПН

Оцінка ефективності бюджетної програми за КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» за 2021-2023 роки, виконана НАПН України відповідно до Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 17.05. 2011 р. № 608 показала таке:

Мета та завдання бюджетної програми узгоджуються з цілями державної політики у сфері освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, визначені напрями використання коштів за програмою відповідають їх завданням та вимогам нормативно-правових актів.

Актуальність та корисність бюджетної програми КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» визначається тим, що підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти сприяє задоволенню потреб сфери освіти у кваліфікованих кадрах, зростання їх професійного рівня в умовах інноваційного розвитку сфери освіти. Це особливо важливо для наближення перемоги у війні та повоєнного відновлення країни на новій високоінтелектуальній, високотехнологічній основі.

Програма розрахована на довгостроковий період.

НАПН України упродовж 2021-2023 рр. за бюджетною програмою КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» практично забезпечила виконання всіх основних результативних показників за визначеними напрямками використання бюджетних коштів.

У цілому за період 2021-2023 рр. прийом слухачів (педагогічних, науково-педагогічних працівників) програм підвищення кваліфікації становить 15000 осіб,

випуск слухачів (педагогічних, науково-педагогічних працівників) програм підвищення кваліфікації становить 14948 осіб.

Забезпечено охопленість підвищенням кваліфікації кадрів за державним замовленням працівників освіти усіх областей України та міста Києва.

З огляду на це, завдання бюджетної програми КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» за затвердженого обсягу бюджетних коштів можна вважати виконаними, а їх мету на даному етапі досягнуто.

Загальна оцінка ефективності реалізації державної політики та відповідних витрат державного бюджету.

Видатки державного бюджету на освітню діяльність установ НАПН України здійснюється на підставі законів України «Про освіту», «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» та узгоджуються з пріоритетами державної політики визначеними Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 р. № 471.

З метою своєчасної та якісної підготовки пропозицій НАПН до проекту Державного бюджету України на відповідний рік НАПН направляє лист щодо підготовки бюджетними установами НАПН пропозицій до проекту бюджету НАПН. При цьому установи НАПН, здійснювали підготовку бюджетних пропозицій з урахуванням прогнозу економічного і соціального розвитку України на плановий бюджетний період та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на наступні за плановим два бюджетні періоди на підставі Порядку складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228.

У 2021-2023 роках планування видатків здійснювалось установами НАПН з дотриманням вимог зазначеного вище Порядку.

Бюджетні пропозиції установ НАПН подаються до фінансово-економічного відділу для їх перевірки на відповідність запланованих витрат бюджету встановленим вимогам та подальшого узагальнення.

Після доведення Мінфіном граничного обсягу видатків та індикативних прогнозних показників НАПН з урахуванням бюджетних пропозицій установ НАПН здійснює розподіл граничного обсягу та індикативних прогнозних показників за бюджетними програмами з урахуванням пріоритетів державної політики, визначених програмними (стратегічними) документами економічного і соціального розвитку, та планів своєї діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди.

При цьому підготовка бюджетного запиту НАПН здійснюється відповідно до Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06.06.2012 р. № 687 (зі змінами). Зокрема разом з бюджетним запитом НАПН подає необхідну для здійснення Мінфіном аналізу

бюджетного запиту детальну інформацію за формами, які щороку доводяться Міністерством фінансів України до головних розпорядників, а також підтвердні документи та матеріали з ґрунтовними детальними розрахунками наукових установ НАПН,

Відповідно до частини 8 статті 20 Бюджетного кодексу України НАПН, як головний розпорядник бюджетних коштів, з урахуванням вимог наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 «Про паспорти бюджетних програм» розробляє та протягом 45 днів з дня набрання чинності законом про Державний бюджет України затверджує за погодженням з Міністерством фінансів України паспорти бюджетних програм. Також у терміни, визначені для подання зведеної річної бюджетної звітності, НАПН за встановленою формою подає до Міністерства фінансів України Звіти про виконання паспортів бюджетних програм.

Під час підготовки паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання НАПН використовує планові та звітні показники діяльності наукових установ, щорічні звіти про діяльність НАПН, відомості управлінського обліку тощо.

Бюджетна та фінансова звітність НАПН складається згідно з наказами Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. № 44 «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» (зі змінами), від 28.02.2017 р. № 307 «Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності».

Протягом 2021-2023 років середні витрати закладу НАПН за загальним фондом державного бюджету на 1 фахівця, який підвищує кваліфікацію становили 7070,6 грн – у 2021 р., 6870,88 грн – у 2022 р., 6205,84 грн – у 2023 р.

Середні витрати на 1 фахівця, який підвищує кваліфікацію зменшилися у 2022 р., що пов'язане із збройною агресією росії та рішенням Уряду щодо скорочення видатків загального фонду державного бюджету головним розпорядникам коштів державного бюджету, якою є Національна академія педагогічних наук України, та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.04.2022 р. № 401 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету». За бюджетною програмою КПКВК 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення скорочено видатки загального фонду на 3876,3 тис. грн, подальше скорочення видатків відбулося у 2023 р.

Таким чином, Національна академія педагогічних наук України забезпечує відповідність витрат бюджету встановленим вимогам, а також правильність та повноту їх розрахунку в бюджетних документах.

Розділ III. Варіанти досягнення цілі огляду витрат

3.1 Реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів з передачею чи без передачі закладів освіти до підпорядкування МОН

3.1.1 Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 1

Обґрунтування доцільності визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів опирається на загальні обсяги державного замовлення в сумі 2047,9 млн грн, яке охоплює державне замовлення 17 державних замовників.

За результатами аналізу доступної інформації щодо обсягу державного замовлення освіти дорослих в державному бюджеті на 2021 рік планувалося витратити більше 2 150,1 млн грн. Запланована сума видатків становить 0,168% загального обсягу видатків державного бюджету 2021 року за загальним фондом без урахування змін.

Як бачимо з нижче наведеної таблиці, цей відсоток з кожним роком зменшується.

	Затверджений обсяг видатків, тис. грн								
	2021 рік			2022 рік			2023 рік		
	обсяг, млн. гривень	у % до затверджених видатків		обсяг, млн. гривень	у % до затверджених видатків		обсяг, млн. гривень	у % до затверджених видатків	
		без урахування змін	з урахуванням змін		без урахування змін	з урахуванням змін		без урахування змін	з урахуванням змін
Затверджені видатки державного бюджету за загальним фондом без урахування змін (додаток 3+додаток 4)	1 188 761,6			1 352 944,1			2 311 681,7		
Затверджені видатки державного бюджету за загальним фондом з урахуванням змін (додаток 3+додаток 4)	1 283 116,0			2 620 159,7			3 102 777,6		
<u>Всього на післядипломну освіту, відповідно до постанов Кабінету Міністрів України про державне замовлення</u>	2 150,1	0,168	0,181	1 926,9	0,142	0,074	2 047,9	0,089	0,066

Видатки, що підлягають огляду витрат у 2023 році з метою визначення МОН головним розпорядником бюджетних коштів та єдиним державним замовником	151,8	0,012	0,013	140,2	0,010	0,005	132,7	0,006	0,004
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Як зазначено в обґрунтуванні Мінфіну, до переліку головних замовників, що охоплені оглядом видатків у 2023 році, не включено силові та спеціальні структури держави. Тобто заявлена реформа стосуватиметься 7 % відповідних бюджетних коштів, обсяг фінансування яких становить у 2021 році - 151,8 млн. грн; 2022 році - 140,2 млн грн, у 2023 році – 132,7 млн грн., а лєвова частка - маже 2 000,0 млн грн щороку винєсєна за межі реформування державного замовлення освіти дорослих.

Враховуючи зазначєну вище інформацію даний огляд видатків є не цілісним, не повноцінним та таким, що не матимє повноти реалізації заявленої цілі - визначення МОН єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів, так як МОН не буде головним розпорядником частки у 7 % від загального обсягу державного замовлення освіти дорослих.

Крім того, варто зазначити, що визначення МОН головним розпорядником бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у різних сферах і галузях не можна розглядати як **реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів**, оскільки не зачіпаються більш принципові питання зокрема:

перегляд системи професійного розвитку працівників за кожною галуззю (сферою) (перегляд номенклатури посад та штатних розписів, посадових обов'язків і відповідно визначення потреби у підвищенні кваліфікації, обсягу, періодичності або доцільності, вимог тощо);

моделі фінансування систем підвищення кваліфікації і професійного розвитку працівників державних установ, закладів та підприємств (доцільність/недоцільність/ обсяги/ можливість компенсації тощо);

перегляд та створення нормативної бази, зокрема щодо формування державного замовлення на підвищення кваліфікації працівників, тощо.

Отже, варіант визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів разом з передачею закладів освіти до підпорядкування МОН не може бути прийнятий, оскільки:

1) надавачами освітніх послуг з підвищення кваліфікації не завжди можуть бути заклади освіти, такі послуги можуть надавати установи (центри тощо), які окрім підвищення кваліфікації виконують інші функції, специфічні для тої чи іншої

сфери (галузі). Виконання таких функцій може бути визначено законами, передбачено повноваженнями того чи іншого ЦОВВ і делеговано таким інституціям. Виконання таких функцій може здійснюватися за іншими бюджетними програмами;

2) як правило, такі інституції створювалися спеціально для виконання особливих функцій, делегованих ЦОВВ. Передача їх у підпорядкування МОН створить загрозу розриву наступності у роботі і формального її виконання без належного рівня якості, дублювання функцій в різних ЦОВВ, неефективного використання бюджетних коштів;

3) як правило, такі інституції здійснюють адміністрування процесу підвищення кваліфікації в тій чи іншій сфері (галузі), зокрема вивчають потреби, розробляють програми підвищення кваліфікації, координують учасників процесу, визначають особливості, ведуть облік, здійснюють контроль тощо. Така діяльність координується відповідними структурними підрозділами кожного ЦОВВ. За необхідності – удосконалюється нормативна база професійного розвитку працівників галузі. МОН не має можливостей координувати таку діяльність у різних сферах, вникати в специфіку і особливості професійного розвитку працівників різних галузей, адмініструвати відповідну діяльність;

4) визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів разом з передачею закладів освіти до підпорядкування МОН порушить існуючу вертикаль реалізації державної політики у відповідних сферах.

Не може бути прийнятною і варіант, яким передбачається визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів з передачею тільки державного замовлення.

Тут можемо згадати зауваження до попередньої моделі, а також додати, що через різні моделі формування показників державного замовлення на перепідготовку і підвищення кваліфікації працівників, МОН не буде ефективним розпорядником бюджетних коштів, оскільки не зможе ефективно адмініструвати цей процес через відсутність зв'язків з підприємствами відповідних галузей, не розуміння специфіки потреб та особливостей підходів формування державного замовлення, відсутності достатньої кількості працівників для адміністрування.

За таким варіантом буде потреба збільшення кількості працівників МОН відповідної кваліфікації для адміністрування. При цьому кількість таких працівників в інших ЦОВВ не буде зменшено. Отже витрати для реалізації такої моделі будуть зростати.

Варто зазначити, що відповідальність за результати професійного розвитку працівників, якість надання відповідних освітніх послуг, відповідність таких послуг потребам роботодавців нестиме МОН не маючи важелів впливу на процеси, тоді коли основну роботу щодо формування державного замовлення здійснюватиме інший ЦОВВ.

В цілому, можна з упевненістю констатувати, що за реалізацією обох варіантів зростає ризик порушення неперервності і навіть блокування процесу підвищення кваліфікації, руйнування існуючих механізмів професійного розвитку працівників в кількох галузях.

3.1.2 Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 1 на сферу освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

Обґрунтування необхідності визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів реформування системи державного замовлення перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів не містить переконливих підстав, чітко сформованих завдань для реалізації даного варіанту реформування.

Такі рішення потребують заснування пілотних проектів, і за результатами експертної оцінки апробованих майданчиків встановлення дієвості та ефективності задуму.

У разі передачі лише фінансового забезпечення, наступним етапом буде втрата закладів освіти форми бюджетних установ з набуттям ознак державних підприємств. Відповідно Мінекономіки на виконання пункту 5 протоколу наради від 13.08.2022 під головуванням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала щодо готовності до початку приватизаційних процесів з 1 вересня 2022 року ініціюватиме передачу закладів освіти до Фонду державного майна України для подальшої приватизації державного майна.

Втрата діючих осередків для перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, наприклад аграрно-промислового комплексу, рівноцінне втраті можливості отримання сільським населенням доступу до освіти.

Впровадження даного варіанту задля поступового скорочення видатків та економії державних фінансових ресурсів в довгостроковій перспективі буде продовжувати і так вже існуючу динаміку скорочення населення держави через примітивізм економіки, що супроводжується скороченням добробуту населення. На сьогодні частка витрат у споживчому кошику населення на здобуття професійної компетентності має тенденцію до спаду.

3.1.3 Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 1

Реалізація зазначеного варіанта досягнення цілі огляду витрат не потребує додаткових витрат державного бюджету. Однак, необхідно відмітити, що галузь освіта, та зокрема і післядипломна освіта з року в рік характеризуються недофінансуванням.

Впровадження не супроводжується додатковими витратами, але і не містить фінансово-економічної вигоди.

3.1.4 Ризики реалізації варіанта 1 та шляхи запобігання/мінімізації ризику

Найціннішим ресурсом економіки держави як і у воєнний і післявоєнний період є наявність висококваліфікованого кадрового ресурсу. Громадські об'єднання роботодавців наразі відзначають ознаки кадрової кризи та наголошують про необхідність загальнодержавних важелів впливу для стабілізації ситуації на ринку праці.

Так, наприклад, заклади освіти Мінагрополітики проводять постійний моніторинг потреб ринку праці, яке супроводжується роботою над розробкою актуальних програм навіть в умовах воєнного стану.

Під час війни втручання у освітні процеси, які проваджуються на особистій ініціативності колективів закладів освіти, допустимі у разі позитивного компенсування на заподіяні закладам освіти та потенційним слухачам додаткових незручностей, які є супутніми в ході будь яких реформ.

Ще раз необхідно наголосити, що визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації не передбачає позитивних зрушень у підвищенні якості та доступності освітніх послуг для дорослого населення чи покращенні ефективності діяльності закладів освіти.

Зростають ризики:

руйнування існуючих механізмів професійного розвитку працівників в кількох галузях;

порушення неперервності процесу підвищення кваліфікації;

погіршення якості надання освітніх послуг;

ліквідації інституцій, які є унікальними у здійсненні певних функцій державної політики (моніторинг, аналіз, визначення напрямів і пріоритетів професійного розвитку тощо);

втрати кваліфікованих кадрів;

припинення або неякісного виконання діючих міжнародних проєктів, до виконання яких залучені згадані інституції;

збільшення навантаження на органи державної влади;

дублювання функцій органами державної влади.

3.1.5 Заходи, яких необхідно вжити для досягнення цілі огляду витрат при реалізації варіанта 1

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Передача бюджетних коштів	Мінфін, ЦОВВ	2025	Прийняття закону про ДБ з врахуванням відповідних видатків для МОН
Формування показників державного замовлення на відповідний рік з	Мінекономіки, Мінфін, ЦОВВ	2025	Прийняття Урядового рішення щодо затвердження державного замовлення на

<p>врахуванням з реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником</p>			<p>післядипломну освіту враховуючи реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником</p>
<p><u>В разі передачі закладів</u> - передача цілісних майнових комплексів до МОН</p>	<p>ЦОВВ</p>	<p>2025</p>	<p>Прийняття Урядового рішення про передачу цілісних майнових комплексів</p>

3.2 Реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення Мінфіну головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів

3.2.1 Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 2

За відсутності вичерпного фінансово-економічного обґрунтування необхідності визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів реформування системи державного замовлення перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів наразі є недоцільним.

Якщо мова йде про визначення єдиного розпорядника бюджетних коштів, то найбільш простим варіантом вбачається передача таких функцій безпосередньо Міністерству фінансів задля уникнення масштабування адміністрування фінансових розрахунків. При цьому і це не буде реформою системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

3.2.2 Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 2 на сферу освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

За відсутності прогнозних показників наслідків провадження ідеї щодо відносно єдиного центру зосередження бюджетних коштів на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів, урегульованого механізму використання коштів майбутніх періодів можемо передбачати збереження існуючої системи підвищення кваліфікації кадрів, що в цілому виконує свої функції і базується на даних різних джерел, зокрема регіональних представництв державних органів, органів місцевої влади, статистичної інформації, отриманої від підприємств, установ, організацій, закладів освіти щодо прогнозних показників на наступні бюджетні періоди, узгоджену з органами місцевої влади.

Разом з тим, слабкими сторонами такої моделі залишаються спроможність/ефективність адмініструвати видатки єдиним розпорядником коштів; доцільність фінансування єдиним розпорядником коштів забезпечення діяльності і утримання інституцій, що перебувають у підпорядкуванні інших ЦОВВ без принципових змін у підходах до визначення реальних потреб професійного розвитку та запровадження альтернативних моделей розподілу коштів.

3.2.3 Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 2

Реалізація зазначеного варіанта досягнення цілі огляду витрат не потребує додаткових витрат державного бюджету.

3.2.4 Ризики реалізації варіанта 1 та шляхи запобігання/мінімізації ризику

Виникають аналогічні ризики, що й у варіанті 1. Це не передбачає позитивних зрушень у підвищенні якості та доступності освітніх послуг для дорослого населення чи покращенні ефективності діяльності закладів освіти.

3.2.5 Заходи, яких необхідно вжити для досягнення цілі огляду витрат при реалізації варіанта 2

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Передача бюджетних коштів	Мінфін, ЦОВВ	2025	Прийняття закону про ДБ з врахуванням відповідних видатків для Мінфіну
Формування показників державного замовлення на відповідний рік з врахуванням реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення Мінфіну головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником	Мінекономіки, Мінфін, ЦОВВ	2025	Прийняття Урядового рішення щодо затвердження державного замовлення на післядипломну освіту враховуючи реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом визначення Мінфіну головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником

3.3. Реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів шляхом прийняття проєкту Закону України «Про освіту дорослих».

Так, одним із варіантів може розглядатися лібералізація професійного розвитку працівників у визначених сферах і зміна моделі фінансування. В цьому питанні МОН значні сподівання покладає на проєкт Закону України «Про освіту дорослих» (7039 від 05.09.2023), який перебуває на розгляді у Верховній Раді України і готується до розгляду у другому читанні. Прийняття зазначеного Закону дасть можливість комплексно і з іншого ракурсу оцінити систему професійного розвитку працівників в цілому, віднайти підходи для підвищення її ефективності у тому числі щодо використання державних фінансових ресурсів.

Основною ідеєю законопроєкту щодо професійного розвитку працівників, є встановлення солідарного розподілу обов'язків, повноважень та відповідальності між державою, роботодавцями та громадянами. Зокрема:

за державою має закріплюватися лідерство у формуванні політики у сфері професійного розвитку працівників та активна участь в цьому процесі місцевих органів влади, роботодавців, самих працівників;

відповідальність за її реалізацію розподіляється між державою (яка сприяє, створює умови, надає підтримку), місцевими органами влади (які створюють умови і забезпечують реалізацію), роботодавцями (які забезпечують професійний розвиток своїх працівників) і громадянами, які усвідомлюють необхідність безперервного навчання внаслідок чого формується суспільна «мода» на навчання впродовж життя;

саме розподіл повноважень і відповідальності має забезпечити конкретні потреби усіх заінтересованих сторін, диверсифікувати фінансові ресурси, зробити систему професійного розвитку працівників більш ефективною.

3.3.1 Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 3

Відповідно до Рекомендації ЮНЕСКО щодо навчання і освіти дорослих, прийнятій у 2015 році (Recommendation on Adult Learning and Education. 2015. Published in 2016 by UNESCO. 16 p.) наголошується на необхідності зробити освіту та навчання дорослих пріоритетним напрямом державної політики, забезпечивши їй необхідне фінансування. Також підкреслюється важливість залучення усіх заінтересованих сторін (стейкхолдерів) у розробленні та реалізації політично важливих рішень у сфері освіти дорослих.

Першочерговим завданням для реформування системи професійного розвитку працівників є аналіз її ефективності та встановлення відповідності сучасним вимогам економіки і держави, а також перспективам їх розвитку, зокрема з урахуванням вимог воєнного стану, перспективам відновлення країни та євроінтеграції (вивчення/ дослідження/ моніторинг в розрізі галузей та сфер діяльності) для кожної галузі (сфери діяльності) окремо.

За результатами аналізу має бути визначено завдання щодо удосконалення системи професійного розвитку в кожній галузі (сфері діяльності) та шляхи їх

виконання. Важливим компонентом цього етапу має бути удосконалення законодавчої бази включно з механізмами фінансування (за потреби).

До уваги має братися розподіл підприємств (суб'єктів господарювання) за формами власності, стратегічне значення підприємств в економіці країни інші ключові параметри, які і визначатимуть участь держави у забезпеченні професійного розвитку працівників (створення умов, механізмів мотивації або стимулювання, безпосередньої участі в організації і фінансуванні професійного розвитку тощо).

Прийнятним може вважатися певна лібералізація професійного розвитку працівників, коли відповідальність за професійне удосконалення (включно з фінансовим забезпеченням) покладатиметься на роботодавців та/або безпосередньо на працівників за умови запровадження відповідних компенсаторних, мотивуючих і стимулюючих механізмів. Держава має забезпечувати професійний розвиток працівників підприємств, що перебувають в державній формі власності.

Окремого підходу щодо регулювання професійного розвитку потребують працівники регульованих професій незалежно від форми власності підприємства (суб'єкта господарювання) в кожній професії окремо, а також, можливо, підприємств, що віднесені до критичної інфраструктури.

Така робота має проводитися окремо кожним ЦОВВ у сфері його відповідальності.

Варто зазначити, що за будь яких обставин здійснення централізованого професійного розвитку працівників усіх галузей і сфер діяльності є недоцільним і контрпродуктивним.

3.3.2 Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 3 на сферу освіти в частині перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів

Можемо передбачати:

підвищення ефективності системи професійного розвитку працівників в окремих галузях;

приведення кваліфікації працівників у відповідність до потреб економіки (галузі, конкретних підприємств);

підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

3.3.3 Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 3

Реалізація зазначеного варіанта досягнення цілі огляду витрат не потребує додаткових витрат державного бюджету. Фінансові розрахунки мають проводитися кожним ЦОВВ окремо, залежно від бачення (напрацьованої моделі) професійного розвитку працівників у своїй сфері відповідальності.

3.3.4 Заходи, яких необхідно вжити для досягнення цілі огляду витрат при реалізації варіанта 3

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Проведення аналізу ефективності системи професійного розвитку працівників	Мінфін, ЦОВВ у сфері своєї відповідальності	2027	Прийняття за результатами аналізу відповідних рішень
Розроблення удосконаленої моделі професійного розвитку на заміну існуючої (за потреби)	Мінфін, ЦОВВ у сфері своєї відповідальності	2027	Затвердження відповідного нормативно-правового акту
Удосконалення законодавства щодо професійного розвитку працівників	Мінфін, ЦОВВ у сфері своєї відповідальності	2027	Внесення змін до нормативно-правових актів
Проведення періодичного моніторингу ефективності моделі удосконалюють її (за потреби)	Мінфін, ЦОВВ	2027	Прийняття за результатами моніторингу відповідних рекомендацій

Розділ IV. Порівняння варіантів та пропозиції щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат

4.1. Порівняння варіантів досягнення цілі огляду витрат

Критерії порівняння	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Вплив на витрати та надходження бюджету	Не потребує додаткових витрат державного бюджету	Не потребує додаткових витрат державного бюджету	Не потребує додаткових витрат державного бюджету
Сильні сторони	Зосередження майже 7 % від загального обсягу видатків на державне замовлення у одного головного розпорядника	Зосередження майже 7 % від загального обсягу видатків на державне замовлення у одного головного розпорядника	Підвищення ефективності системи професійного розвитку працівників в окремих галузях. Приведення кваліфікації працівників у відповідність до потреб економіки (галузі, конкретних підприємств). Підвищення ефективності використання бюджетних коштів.
Слабкі сторони	Передача установ та закладів освіти у підпорядкування МОН створить загрозу розриву наступності у роботі і формального її виконання без належного рівня якості, дублювання функцій в різних ЦОВВ, неефективного	МОН не буде ефективним розпорядником бюджетних коштів, оскільки не зможе ефективно адмініструвати цей процес через відсутність зв'язків з підприємствами відповідних галузей, не розуміння специфіки потреб та особливостей	Не виявлено.

	<p>використання бюджетних коштів</p> <p>МОН не буде ефективним розпорядником бюджетних коштів, оскільки не зможе ефективно адмініструвати цей процес через відсутність зв'язків з підприємствами відповідних галузей, не розуміння специфіки потреб та особливостей підходів формування державного замовлення, відсутності достатньої кількості працівників для адміністрування.</p> <p>Не передбачається нових підходів до організації та забезпечення професійного розвитку працівників.</p> <p>Не враховує того, що заклади, які передбачається передати в управління МОН, виконують інші, важливі функції, в межах повноважень, переданих відповідними ЦОВВ</p>	<p>підходів формування державного замовлення, відсутності достатньої кількості працівників для адміністрування.</p> <p>Не передбачається нових підходів до організації та забезпечення професійного розвитку працівників.</p>	
--	---	---	--

Ризики	<p>Порушення вертикалі реалізації державної політики у відповідних сферах.</p> <p>Порушення неперервності і навіть блокування процесу підвищення кваліфікації.</p> <p>Руйнування існуючих механізмів професійного розвитку працівників в кількох галузях.</p> <p>Дублювання функцій органами державної влади.</p> <p>Втрата кваліфікованих кадрів.</p> <p>Ліквідація інституцій, які є унікальними у здійсненні певних функцій державної політики.</p>	<p>Порушення неперервності і навіть блокування процесу підвищення кваліфікації.</p> <p>Руйнування існуючих механізмів професійного розвитку працівників в кількох галузях.</p> <p>Погіршення якості надання освітніх послуг.</p> <p>Дублювання функцій органами державної влади.</p>	<p>Завдання буде виконано формально і моделі професійного розвитку працівників у різних галузях не буде удосконалено.</p>
--------	--	--	---

4.2. Пропозиції Робочої групи щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат

Всі члени робочої групи дотримуються думки, що реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів - визначення МОН головним розпорядником відповідних бюджетних коштів та єдиним державним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів, у теперішній час є недоцільною.

Додатково свою думку висловили члени робочої групи з:

– Міндовкілля - залишити Міндовкілля головним розпорядником бюджетних коштів за бюджетною програмою КПКВК 2701090 «Підвищення

кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері екології, природних ресурсів та водного господарства, підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів».

Міндовкілля вважає, що в умовах військової агресії з боку РФ приймати рішення щодо реформування системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, зокрема у сфері екології, природних ресурсів та водного господарства недоцільно, оскільки результати в подальшому можуть бути непередбачувані.

Внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України завдана значна шкода довкіллю в цілому та водному господарству, зокрема. Державі, як ніколи необхідні фахівці з питань оцінки екологічної шкоди та збитків, ліквідації екологічних наслідків воєнних дій на території України, її зеленого повоєнного відновлення та забезпечення зеленого зростання у всіх видах економічної діяльності України. У водному господарстві існує потреба у відбудові зрошення, значення якого - колосальне. Державний заклад «Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління» та Центр підвищення кваліфікації працівників водного господарства - єдині (унікальні) навчальні заклади підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони довкілля, раціонального природокористування та екологічної безпеки.

Стабілізація стану довкілля та роботи водного господарства під час воєнного стану, а також охорона і відновлення всіх елементів довкілля після закінчення війни, повинна здійснюватися із залученням значної кількості кваліфікованих спеціалістів. За таких умов Державний заклад «Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління» та Центр підвищення кваліфікації працівників водного господарства є важливою складовою процесу підвищення освітнього й професійного рівня працівників природоохоронної сфери та водного господарства країни.

Згідно з положенням МОН про професійне навчання кадрів на виробництві, підвищення кваліфікації робітників – це професійно-технічне навчання працівників, що дає можливість розширювати й поглиблювати раніше здобуті професійні знання, уміння і навички на рівні вимог виробництва чи сфери послуг, а значить не може бути відірваним від галузі, адже втрачається зворотній зв'язок, між потребами виробництва та вчасним і ефективним навчанням;

- з **Мінфіну - Держфінмоніторинг** - збереження за Мінфіном статусу державного замовника та головного розпорядника бюджетних коштів у сфері перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу щодо запобігання та протидії;

- НАПН

З огляду на пріоритет демократизації освіти, зокрема, диверсифікації надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації, а також врахування досвіду європейських країн, *не доцільно усувати НАПН України як одного з головних розпорядників відповідних бюджетних коштів та державного замовника на перепідготовку та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти, як галузі, від якої залежить соціально-економічний розвиток України.*

Навпаки, потрібно передбачити гарантованість всім іншим головним розпорядникам бюджетних коштів, зокрема, НАПН України, з

урахуванням відомчої та регіональної специфіки, бути замовниками на перепідготовку та підвищення кваліфікації відповідних категорій кадрів.

Кошти, які виділяє держава на підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти, використовуються НАПН України дуже ефективно, адже підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти в кількості 5000 осіб щороку саме через НАПН забезпечується на високому якісному рівні малочисельним, але висококваліфікованим колективом ДЗВО «Університет менеджменту освіти», який протягом десятків років накопичив величезний досвід реалізації завдання професійного супроводження працівників освітньої галузі.

Заклад освіти НАПН України має досвід, високу репутацію, сучасний фаховий потенціал, спроможність ефективно визначати потребу у фаховому навчанні та підвищенні кваліфікації та здійснює перепідготовку і підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів системи освіти якісно, на сучасному рівні.

В умовах війни, коли відсутні додаткові кошти для глибоких досліджень, пов'язаних із наслідками воєнних подій та подоланням втрат, вкрай важливо підтримувати системні наукові дослідження, які проводяться науковими установами НАПН України та широко використовуються ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в процесі підготовки та підвищення кваліфікації освітян.

На сьогодні тисячі людей потребують перекваліфікації через інвалідність, отриману на фронті. Дослідження, які здійснюються в ДЗВО «Університет менеджменту освіти», спрямовані на створення ефективних моделей і технологій для професійної трансформації громадян України, зокрема, і на оволодіння педагогічними спеціальностями тими військовими, які втратили часткову працездатність.

Збереження можливості НАПН України бути головним розпорядником бюджетних коштів і державним замовником перепідготовки і підвищення кваліфікації має такі переваги:

- традиція системної роботи із забезпечення якості освітніх послуг з підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів освіти;
- підвищення наукоємності роботи з кадрами в системі освіти; науково-методичний супровід реформування освіти через синергію наукових досліджень та проведення курсів підвищення кваліфікації;
- безпосередній вихід сучасних наукових і методичних розробок на керівників закладів освіти;
- розроблення і апробація інноваційних освітніх технологій, зокрема, цифровізації освіти та дистанційного навчання; врахування запитів педагогів щодо розвитку професійно-педагогічних компетентностей.

НАПН України не підтримує доцільність визначення МОН головним розпорядником бюджетних коштів та єдиним замовником на перепідготовку та підвищення кваліфікації, оскільки централізація і концентрація ресурсів в одному центрі не дасть змоги якісно, оперативно і ефективно врахувати потреби відповідної сфери і своєчасно на них реагувати.

МОН наразі також, вбачає за доцільне залишити існуючу систему професійного розвитку працівників у визначених сферах на середньострокову перспективу (наприклад 3 роки). За означений період:

- здійснити аналіз системи професійного розвитку відповідних сфер (галузей) щодо номенклатури посад працівників, обов'язковості професійного розвитку за відповідними посадами, періодичності та обсягів, механізмів адміністрування, фінансових витрат, ефективності заходів професійного розвитку тощо;

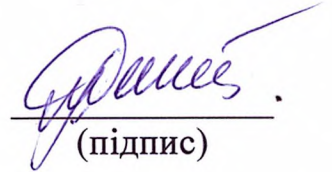
- розробити модель(і) професійного розвитку працівників з урахуванням специфіки тієї чи іншої сфери (галузі), що передбачає гнучку модель співфінансування за участі держави, роботодавця та працівника. Така модель повинна передбачати, що домінуючим має бути фінансування професійного розвитку працівника за його власні кошти та роботодавця (підприємства, установи (спеціальний фонд)). Додатково доцільно передбачати компенсаторні механізми для працівника, якщо професійний розвиток здійснювався за його власні кошти (надбавки, премії, або переведення на вищий тарифний розряд, підвищення заробітної плати з розумінням того, що працівник самостійно оплачуватиме свій професійний розвиток);

- пілотування такої моделі на окремих підприємствах (установах) різних галузей;

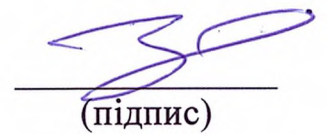
- впровадження моделі професійного розвитку для визначених сфер (галузей).

Розділ V. Окрема позиція членів робочої групи

- Голова робочої групи
1. Заступник Міністра освіти і науки України
Світлана ДАНИЛЕНКО
  2. Заступник голови робочої групи
Заступник Міністра освіти і науки України
Михайло Іван ВИННИЦЬКИЙ
  3. Секретар робочої групи
Головний спеціаліст відділу середньострокового
прогнозування та поточного планування фінансів
закладів вищої освіти департаменту
фінансування державних і загальнодержавних
видатків Міністерства освіти і науки України
Лариса ЛОБАНЬ
  4. Аналітик Центру аналізу публічних фінансів та
публічного управління Київської школи
економіки
Дмитро АНДРІЄНКО
  5. Голова Комітету Верховної Ради України з
питань освіти, науки та інновацій
Сергій БАБАК
  6. Начальник відділу освіти департаменту видатків
бюджету гуманітарної сфери Міністерства
фінансів України
Андрій БОНДАРЕНКО
  7. Заступник начальника фінансово-економічного
управління Державного комітету телебачення і
радіомовлення України
Тетяна ДОВГОЛЕЦЬКА
  8. Начальник відділу – заступник начальника
управління планування, виконання бюджету,
бухгалтерського обліку та роботи з персоналом
Державної служби фінансового моніторингу
України
Алла ДУХОТА

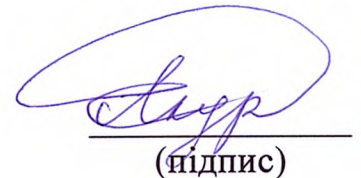
(підпис)

(підпис)

(підпис)

(підпис)

_____

(підпис)

_____

(підпис)

_____

(підпис)

(підпис)

_____

9. Заступник директора департаменту фінансового забезпечення – начальник відділу видатків та фінансування бюджетних установ Міністерства соціальної політики України
Валерій ЗАДНІПРЯНЕЦЬ

_____
(підпис)

10. Проректор з інноваційного та технологічного розвитку Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
Ігор ІВАНЕНКО

_____
(підпис)

11. Директор департаменту видатків бюджету гуманітарної сфери Міністерства фінансів України
Леся ІВАНИЦУК

_____
(підпис)

12. Начальник управління аграрної інфраструктури Міністерства аграрної політики та продовольства України Максим КОБЗИСТИЙ

_____
(підпис)

13. Заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій
Сергій КОЛЕБОШИН

_____
(підпис)

14. В. о. ректора Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв Ольга КОПЄВСЬКА

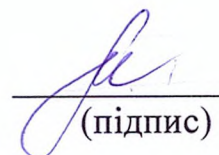

_____
(підпис)

15. Заступник директора з адміністративно-господарської роботи Центру підвищення кваліфікації працівників водного господарства Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
Леся ЛОЗОВ'ЮК

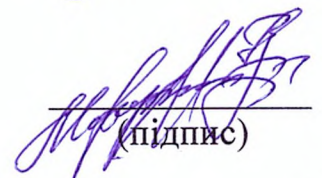
_____
(підпис)

16. Керівниця Центру аналізу публічних фінансів та публічного управління Київської школи економіки
Юлія МАРКУЦ

_____
(підпис)

17. Директор Державного закладу післядипломної освіти «Академія фінансового моніторингу»
Ростислав МАРЧУК

_____
(підпис)

18. Головний спеціаліст відділу публічних закупівель послуг у сфері вищої освіти головного управління вищої освіти та освіти дорослих Міністерства освіти і науки України
Яна МАТІЄНКО

_____
(підпис)

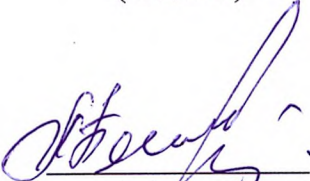
19. Начальник фінансово-економічного управління Державного комітету телебачення і радіомовлення України Анжела МУРАХОВСЬКА

_____
(підпис)

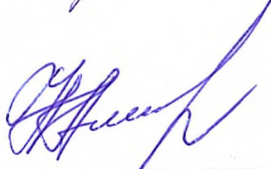
20. Державний експерт експертної групи з питань фахової передвищої освіти директорату фахової передвищої, вищої освіти Міністерства освіти і науки України
Тетяна ПАНЧЕНКО

_____
(підпис)

21. Науковий співробітник відділу наукових і керівних кадрів Національної академії наук України
Лариса ПЕТРИШИНА

_____
(підпис)

22. Головний спеціаліст відділу з розвитку людського капіталу та соціального діалогу департаменту праці та зайнятості Міністерства економіки України
Наталія РАЛЬКО

_____
(підпис)

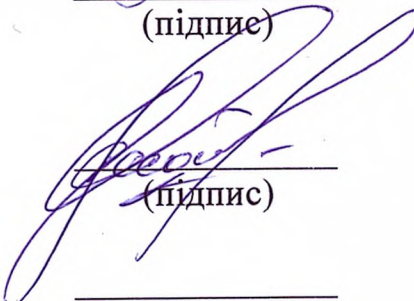
23. Начальник відділу екологічної освіти та науки департаменту природно-заповідного фонду та біорізноманіття Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
Юрій РАСЮК

_____
(підпис)

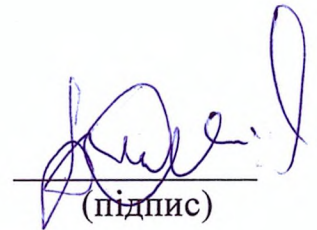
24. Заступник директора департаменту фінансування державних і загальнодержавних видатків— начальник відділу зведеного планування та аналізу Міністерства освіти і науки України Ольга РОБАК

_____
(підпис)

25. В. о. Голови Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти
Ольга РОССОШАНСЬКА

_____
(підпис)

26. Академік-секретар відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України
Петро САУХ

(підпис)

27. Головний спеціаліст відділу мистецької освіти управління формування державної політики у сфері мистецтв, мистецької освіти та креативних індустрій Міністерства культури та інформаційної політики України
Ілона ТИМОШЕНКО

(підпис)

28. Перший проректор Київського національного університету будівництва і архітектури
Денис ЧЕРНИШЕВ

(підпис)

29. Державний експерт експертної групи стратегічного планування та координації політик директорату стратегічного планування та відновлення Міністерства освіти і науки України
Інна ЧОРНОМОРЕЦЬ*

(підпис)

«__» _____ 20__ р.

* Звільнена відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.12.2023 № 432-а «Про звільнення Чорноморець Інни»